

afgiftekantoor
Brussel X
jaargang 20
nummer 6
december 200

MILIEURAMA

VENSTER OP HET VLAAMSE LEEFMILIEU

Magazine van
Bond Beter Leefmilieu
Tweakerkenstraat 47
B-1000 BRUSSEL
Tel.: 02/282.17.20
Fax: 02/230.53.89
www.bondbeterleefmilieu.be

Waar blijft de ecotaks? 3

Vreemde zones in Vlaanderen 8

Helder water in Bierbeek 13

MIRA-S:
Een milieuscenario voor Vlaanderen 24

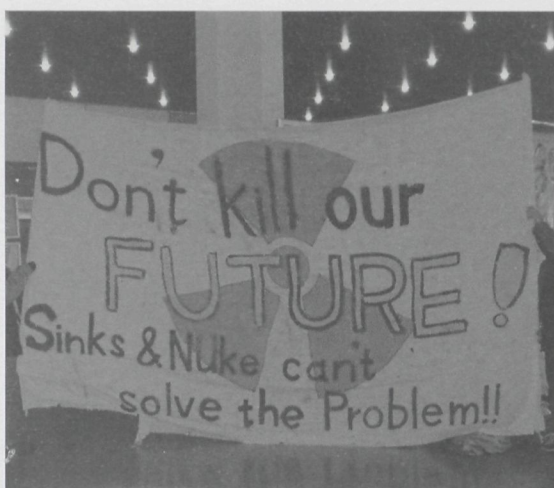
De klimaatsconferentie in Den Haag:
liever geen akkoord dan een slecht akkoord 26

■ Commentaar			
Integratie	2		
■ Dossier			
Waar blijft de ecotaks?	3		
■ Focus			
Vreemde zones in Vlaanderen	8		
■ Achtergrond			
Helder water in Bierbeek	13		
■ Advies			
De FRDO geeft advies over omgaan met onzekerheid	15		
■ Consument			
Lokale besturen zorgen voor eigen milieu	17		
■ Milieuberichten			
	20		
■ Redactie			
	22		
■ Boek			
MIRA-S	25		
■ Internationaal			
De klimaatconferentie in Den Haag	26		
■ Oog in oog			
Een interview met Karla Schoeters over de positieve kanten van de mislukking van COP6	28		

© BBL-archief

© CNE

commentaar

Integratie is een modewoord. Hoe langer hoe meer moet alles samengaan: delen van de samenleving, bevolking en beleid, landen, zelfs politieke partijen. Maar misschien is dat zo slecht nog niet. COP6, de mislukte klimaatconferentie in Den Haag, bewijst dat integratie belangrijk is om tot oplossingen te komen. Dat op COP6 het gewenste akkoord niet uit de bus is gekomen, toont aan dat de onderhandelaars te weinig inzicht hebben in de verbanden die bestaan tussen de verschillende delen van de problematiek. Het Noorden staat niet los van het Zuiden. Milieu en gezondheid hangen samen met transport en industrie. Als een van deze schakels getroffen wordt, lijden de andere daar ook onder. Een veranderd klimaat gaat langdurige gevolgen hebben over de hele wereld. En iedereen zal er mee geconfronteerd worden. Dat bleek ook in Den Haag, waar de standpunten al even divers waren als de deelnemers. Een staatssecretaris voor Ontwikkelings-

samenwerking die gaat praten op een milieuconferentie. De belangen van boschermers uit Latijns-Amerika die gelijk lopen met de wensen van de Amerikaanse industrie. Kernenergie blijkt ineens milieuvriendelijk te zijn. Het vraagt een flinke dosis gezond verstand om uit dit kluwen

de essentie van de conferentie te halen. Maar een ding is zeker: we moeten zo snel mogelijk tot een integrale oplossing komen. Want alles wijst er op dat we eigenlijk al te laat zijn. De week na de conferentie waren de temperaturen aangenaam hoog, zeker voor november. Iemand op straat zei lachend: "Wat is het goed weer buiten. Die klimaatconferentie heeft dan toch nog iets opgebracht!". Misschien is de conferentie dan mislukt, wij kunnen hier toch gewoon verder doen. Of niet soms?

Joris Gansemans

Integratie

COLOFON

MILIEURAMA - VENSTER OP HET VLAAMSE LEEFMILIEU
20ste jaargang - verschijnt tweemaandelijks
Magazine van Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw

REDACTIE EN ADMINISTRATIE
Bond Beter Leefmilieu
Tweeherkenstraat 47 - 1000 Brussel
Tel. 02/282.17.20 - Fax 02/230.53.89
e-mail: hostmaster@bbvlv.be
<http://www.bondbeterleefmilieu.be>

ABONNEMENTEN
140 BEF (los nummer)
750 BEF (jaarabonnement)
1.500 BEF (steunabonnement)
1.500 BEF (abonnement buitenland)
Betaling kan op rekeningnummer 001-1475409-18 van Bond Beter Leefmilieu vzw.

COMBI-ABONNEMENTEN
Lidorganisaties van Bond Beter Leefmilieu kunnen hun leden een uiterst voordelig combi-abonnement van Milieurama aanbieden. Geïnteresseerd? Neem vandaag nog contact op met het BBL-secretariaat.

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER
Danny Jacobs
Tweeherkenstraat 47, 1000 Brussel

HOOFDREDACTEUR
Joris Gansemans

WERKTEN MEE AAN DIT NUMMER:
Charles De Buyser, Joris Gansemans, Erik Grietens, Danny Jacobs, Martine Langen, Bea Lootens, Bart Martens, Johan Niemegeers, Sandra Van Aerschoot, Bart Van De Gaer, Saar Van Hauwermeiren, Set Van Houdt, Dirk Van Regenmortel, Patrick Verheye, Willy Weyns

FOTO'S COVER
Frans Geys, BBL-archief, Joris Gansemans

VORMGEVING EN DRUK
DECOM nv

COPYRIGHT
Overname van artikels wordt aanbevolen, mits bronvermelding en kennisgeving.

ADVERTENTIES
Adverteerders zijn verantwoordelijk voor de inhoud van de opgenomen advertentie.

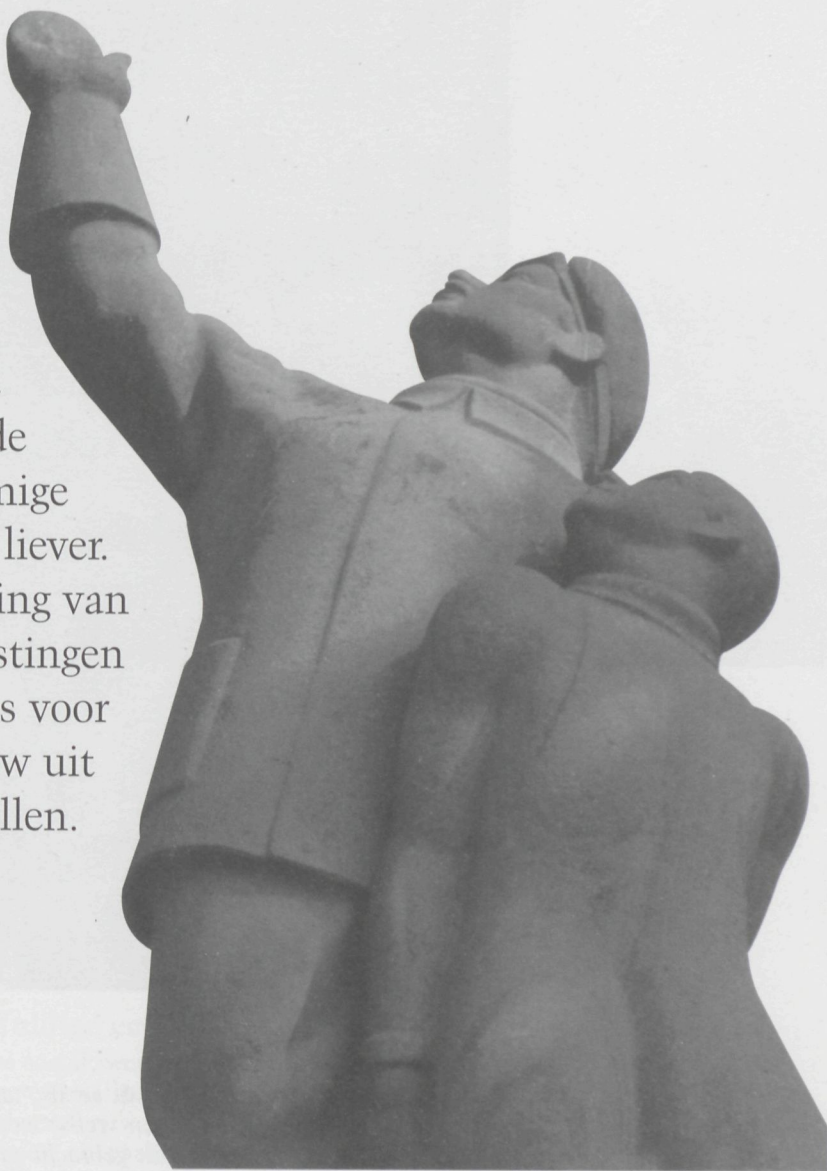
PAPIER
Milieurama wordt gedrukt op niet-gebleekt kringlooppapier.
Gooi deze Milieurama niet zomaar weg! Geef hem door aan vrienden of geïnteresseerden. Volledig uitgelezen? Geef Milieurama dan een plaatsje bij het oud papier.

Waar blijft de ecotaks?

DE GEDEELTELIJKE REGIONALISERING VAN DE BELASTINGEN STELT DE INVOERING VAN DE ECOTAKS MISSCHIEN MET TWEE JAAR UIT

Tekst: Bart Martens

Het verhaal van de ecotaks lijkt een never ending story. Geboren in het Sint-Michielsakkoord - als eis van de groene partijen voor het leveren van een meerderheid voor de staatshervorming - lijkt de taks met het recente Lambermontakkoord voor de zoveelste maal begraven te worden. De industrie, de grootdistributie en sommige politieke partijen willen niet liever. Zij zien in de regionalisering van zogenaamde gewestbelastingen voldoende redenen om de taks voor wegwerpverpakkingen opnieuw uit te stellen.

Wegwerpverpakkingen belast vanaf 1 januari

Vanaf 2001 moet de wegwerpverpakking van dranken grotendeels worden gerecycleerd. Als er tegelijkertijd onvoldoende hervulbare alternatieven op de markt zijn, blijft de drankcategorie in kwestie vrijgesteld van de ecotaks. Maar wordt er te weinig gerecycleerd en zijn de alternatieven wel op de markt, dan voorziet de huidige ecotakswet een belasting van 15 BEF per liter. Volgens die wet zouden drankkartons trouwens al sinds begin 1999 aan de taks onderworpen moeten zijn. In 1998 werd immers minder dan 43% van de drankkartons gerecycleerd.

Regionale milieutaksen

Maar net nu de taks serieus kan gaan bijten, duiken er plannen op om de wet voor de zoveelste keer te wijzigen. De liberale partijen zoeken daarvoor argumenten in het Lambermontakkoord van 17 oktober. Het akkoord voorziet onder meer de regionalisering van de gewestelijke belastingen, zoals het kijk- en luistergeld en de verkeersbelasting. De federale overheid ontvangt deze belasting, maar laat ze terugvloeien naar de gewesten. Volgens de bijzondere financieringswet van 16 januari 1989 behoren ook "milieutaksen" tot de gewestelijke belastingen.

dossier

© Frans Geys

De wet van 16 juli 1993 beschrijft ze als *"taks die gelijkgesteld is met accijnzen welke wordt geheven op een in het verbruik gebracht product, wegens de schade die het aan het milieu geacht wordt te berokkenen"*. De regionalisering van de gewestbelastingen zou gebeuren via een bijzondere wet die in werking treedt op 1 januari 2002. Daarom pleiten de liberale partijen ervoor de invoering van de ecotaks twee jaar uit te stellen. Nadien krijgen de gewesten de bevoegdheid over de ecotaks.

Economische en monetaire unie

Maar werd nu werkelijk beslist de ecotaksen te regionaliseren? En is dat überhaupt wettelijk en praktisch haalbaar? In het Lambermont-akkoord nam de regering een aantal randvoor-

waarden op voor de overheveling van de gewestbelastingen. Een van die randvoorwaarden is dat "fiscale delocalisatie" vermeden moet worden. Dit roept de vraag op of dat met een regionale ecotaks wel kan. Als Vlaanderen een hoge, regulerende taks op wegwerpverpakkingen zou instellen, ontstaat er een enorm groot prijsverschil tussen de gewesten. Een verschuiving van de verkoop naar naburige gewesten is in dat scenario helemaal niet denkbeeldig.

Het Arbitragehof heeft trouwens in een arrest van 2 februari 1995 de federale structuur van de milieutaksen nog bevestigd. Gewestelijke milieutaksen zouden volgens het hof het vrije verkeer van goederen belemmeren, de concurrentie vervalsen en indruisen tegen de wettelijke economische unie en monetaire eenheid die België nog altijd is.

REC-SMT WAGNER EN CO

© BBL-archief

Administratieve warboel

Een overheveling van de milieutaks brengt trouwens heel wat organisatorische problemen met zich mee. De controle op nieuwe producten, het instellen van productnormen of andere productaccijnzen, blijven federale bevoegdheden. De overdracht van de ecotaks naar de gewesten zou de uitbouw vragen van volledig nieuwe gewestelijke administraties voor douane en accijnzen.

Een geïntegreerd productbeleid

Fiscale maatregelen in het productbeleid zijn noodzakelijk om milieuschadelijke producten uit de markt te prijzen en milieuvriendelijke producten concurrentieel te bevoordelen. De marktprijzen vertellen immers niet de volledige waarheid. De gemeenschap betaalt een hoge kost voor het ontginnen van de grondstoffen, de productie, het transport of gebruik van de producten en voor de afvalverwerking. Die kost komt niet in de prijs van het product tot uitdrukking. De ecotaks werkt deze "marktimperfectie" weg en laat de vervuiler betalen. Dat was uiteindelijk de bedoeling van de ecotakswet: milieukosten in de prijs van de producten doorrekenen zodat het gebruik van milieuschadelijke producten afneemt, milieuvriendelijke producten meer kansen krijgen en productinnova-

tie stimuleren. De wet stelde het zo: *"het doel van de taksen is niet het blijvend beleid van de overheid te financieren, maar wel om de gedragspatronen van de producenten en van de consumenten te wijzigen en milieuvriendelijker te maken"*.

Huidige ecotaks mist doel

De ecotakswet voorzag aanvankelijk in een taks op éénmalige drankverpakkingen, wegwerpscheermesjes, wegwerp-fotoapparaatjes, batterijtjes, bepaalde industriële verpakkingen, bestrijdingsmiddelen en op niet gerecycleerd papier. De wet heeft haar doelstellingen nooit bereikt. Ofwel omdat belangrijke toepassingsgebieden al op voorhand van taks waren uitgesloten (bijvoorbeeld pesticidengebruik in de landbouw), ofwel omdat de wet nadien op verzoek de industrie werd gewijzigd. De taks was een stok achter de deur om van de industrie en de gewesten systemen van selectieve inzameling en recuperatie af te dwingen. Dat gebeurde voor de ecotaks op papier, deze op batterijen en – tot eind dit jaar – voor de ecotaks op éénmalige drankverpakkingen. Aan preventie is nooit veel aandacht besteed, alhoewel dat eigenlijk de basisdoelstelling van de ecotaks was.

Steeds meer bestrijdingsmiddelen

De impact op het leefmilieu van de producten die met de ecotakswet werden geïmporteerd, blijft steeds toenemen. Het recent uitgebrachte rapport over het milieu in Vlaanderen (MIRA-S 2000), stelt dat het gebruik van bestrijdingsmiddelen in de Vlaamse landbouw met 11% toenam tussen 1980 en 1990. Zonder aanvullend beleid zal de het gebruik van bestrijdingsmiddelen in 2005 dubbel zo hoog liggen als in 1990. En dat terwijl blootstelling aan bestrijdingsmiddelen in toenemende mate in verband gebracht wordt met kankers, onvruchtbaarheid en hormonenverstoring. Reden genoeg om een veel grotere groep van bestrijdingsmiddelen te onderwerpen aan een ecotaks en de toepassing in de landbouw niet langer van taks vrij te stellen.

Een hoop verpakkingen

Ook de berg verpakkingsafval blijft steeds verder toenemen. Jaarlijks produceert de Belgische bevolking 740.000 ton afgedankte verpakkingen. Dat is meer dan 70 kg per inwoner per jaar. Deze stroom plastic, glas, metaal, karton en andere materialen zorgt voor heel wat milieu-problemen. Het uitstellen van de ecotaks op éénmalige verpakkingen is dan ook een gemiste kans om deze problemen eindelijk aan te pakken.

Voorkomen is beter dan sorteren

Nochtans tonen studies aan dat retoursystemen de beste optie blijven. Dat blijkt onder meer uit een literatuurstudie die BBL maakte in opdracht van de Limburgse intercommunale Regionale Milieuzorg. Natuurlijk gaat deze regel niet in alle gevallen op. Voor dranken die over grote afstanden worden aangevoerd, kunnen eenmalige verpakkingen een betere milieuscore halen dan retourverpakkingen. Maar dat zijn uitzonderingen op de regel. Onder gemiddelde omstandigheden scoort hergebruik beter dan wegwerp. Hergebruik blijft dus te verkiezen boven materiaalrecuperatie.

Tewerkstelling gaat erop vooruit

Hervulbare verpakkingen zijn niet alleen beter voor het milieu, ook de regionale tewerkstelling heeft baat bij dit soort systemen. De overheid moet meer werk maken van het stimuleren van retourverpakkingen. Door de vergrijzing van de bevolking wordt de nood aan thuisbezorgdiensten trouwens almaar groter. Retourverpakkingen passen heel goed in dergelijke diensten. Overheid, industrie, handel en consument moeten investeren in retourverpakkingen. ■

België achterop, nog eens

Als de overheid opnieuw afziet van het gebruik van ecotaks voor wegwerpverpakkingen, dan blijft haar preventiebeleid dode letter. Andere landen tonen dat het anders kan. Juist omwille van de uitgesproken milieuvoordelen, voeren verschillende EU-landen een beleid dat het gebruik van hervulbare verpakkingen drastisch promoot of zelfs verplicht (zie tabel). Zo kent Duitsland een systeem dat een minimumaandeel hervulbare verpakkingen oplegt voor bier, mineraal water, fruitsap en wijn. In Denemarken is er een verbod op wegwerpverpakkingen voor bier en frisdranken en een taks op alle primaire verpakkingen (niet alleen drankverpakkingen). Finland en Noorwegen heffen belastingen op wegwerpverpakkingen voor dranken. In Portugal zijn handelaars verplicht hervulbare drankverpakkingen aan te bieden.

Belastingen op verpakkingen in andere Europese lidstaten

Duitsland

Verpakkingen
Dranken, onderhoudsproducten,
niet-herbruikbare verven
Wegwerpbaar vaatwerk

Heffingen per DSD-materiaal

Statiegeld
Plaatselijke taksen

Oostenrijk

Verpakkingen
Herbruikbare PET-flessen
van meer dan 5 liter

Heffingen per ARA-materiaal

Statiegeld

Denemarken

Bieren en limonades
Niet-herbruikbare zakken
Drankverpakkingen

Verplicht statiegeld
Taksen
Taksen

Finland

Bieren, limonades en minerale waters

Taksen (behalve systeem met terugname
en/of statiegeld)

Frankrijk

Verpakkingen

Heffingen ecoverpakkingen

Italië

Zakken met lagen en polyethyleen

Taksen

Nederland

Plastic one-wayfles
(spuitwaters en limonades)

Statiegeld

Noorwegen

Drankverpakkingen

Taksen (behalve systeem met terugname
voor bieren en limonades)

Zweden

Herbruikbare PET-flessen
Aluminium blikjes

Statiegeld
Statiegeld

'HET BESTE ONDER DE ZON'

AEC-SMT-WAGNER EN CO

levert u:

THERMISCHE ENERGIE

Zonneboilers voor warmwater en verwarming met uitgebreide keurings- en testrapporten - ISO9001 norm.

Uw warmte is niet gratis!! Maar wel vlug terug te verdienen. Hoelang?

Dit wordt u gratis uitgerekend.

10 jaar waarborg

FOTOVOLTAÏSCHE ENERGIE

Voor autonoom gebruik als voor net-toevoeging (gridpower).

Solarmodulen met saturntechnologie.

20 jaar waarborg

REGENWATER SYSTEMEN

Filters-pompsystemen - Kwaliteits regenwatertanken.

Alles uit roestvrij materiaal, geluidsniveau lager dan 50dbA.

SENERTEC WKK

Een warmtekrachtkoppeling voor kleine verbruikers voor verwarming en electriciteit met een levensduur van meer dan 80.000 uren.

SUNPIPE

Voor het verlichten van donkere plaatsen met daglicht.

Geen verbruik van energie - eenvoudige installatie - geen onderhoud.

10 jaar waarborg

Uitgebreide documentatie met prijzen.

Schrijf, bel of fax naar:

AEC-SMT NV Beerten

Kuringersteenweg 283

3500 HASSELT

Tel. 011/87.16.26 - Fax 011/25.24.29

DE HOOGSTE KWALITEIT
VOOR DE BESTE PRIJS.

EEN STRIKTER BELEID PROBEERT EEN EINDE TE MAKEN AAN
DE ZONEVREEMDE ACTIVITEITEN

Vreemde zones in Vlaanderen

Tekst: Erik Grietens

De laatste maanden duiken met de regelmaat van de klok onheilsberichten op over zonevreemde woningen en bedrijven. Die liggen in een zone waar ze niet thuishoren, zoals in landbouw-, bos- of natuurgebieden. Volgens sommige berichten in de media zijn al deze woningen en bedrijven gedoemd om te verdwijnen en voert de overheid een maatschappelijk onverantwoord "uitdoofbeleid".

Maar dat blijkt sterk overdreven te zijn.

Met het opmaken van de gewestplannen in de jaren zeventig werd het grondgebied van België opgedeeld in "bestemmingen". Elk gebied kreeg een eigen functie: woonzone, landbouwgebied, natuurgebied, industriezone, ... Heel wat woningen en bedrijven kwamen daarbij in een verkeerd

de zone terecht, maar de omvang van zonevreemde activiteiten was toen eerder beperkt. In de jaren tachtig werden vervolgens de beruchte mini-decreten ingevoerd. Deze achterpoortjes in de wetgeving maakten het mogelijk om toch te bouwen of te herbouwen in gebieden waar dat

© BEL-archief

normaal niet mocht. De zogenaamde opvulregel schiep de mogelijkheid om de zone tussen twee gebouwen in een landbouwgebied op te vullen met nieuwbouw. Een ander mini-decreet maakte bestemmingswijzigingen van een gebouw mogelijk. Zo was het bijvoorbeeld mogelijk om boerderijen om te bouwen tot riante villa's. De mini-decreten werden zeer ruim geïnterpreteerd en waren voor tal van politici een dankbaar onderwerp voor lokaal politiek dienstbetoon.

Deze achterpoortjes hebben in de loop van de jaren gezorgd voor een explosieve toename van de

lintbebouwing en verspreide bewoning. Heel wat leegstaande stallen of typische laaggevel-boerderijtjes werden in deze periode vervangen door oer-Vlaamse fermettes of villa's in Spaanse stijl. Dankzij de opvulregel heeft Vlaanderen vandaag meer dan 5.000 kilometer lintbebouwing, of een rij woningen van hier tot het zuiden van Portugal en terug. Die lintbebouwing zorgt niet alleen voor een verregaande versnippering van de schaarse open ruimte, maar bijvoorbeeld ook voor een toenemende verkeersonveiligheid door de gevaarlijke menging van plaatselijk en doorgaand verkeer. De verspreide bebouwing zorgt

EEN STRIKTER NIEUW DE ZONEVREEMDE Vreemde

sowieso voor een grote toename van het autoverkeer, aangezien de nieuwe landelijke bewoners aangewezen blijven op de stad om te gaan werken, winkelen, of kinderen naar school te brengen. De autopendel van en naar de grote steden heeft zich de afgelopen twintig jaar dan ook vermenigvuldigd. Het openbaar vervoer van zijn kant is niet meer rendabel op den buiten omdat geen grote concentraties van mensen meer bereikt kunnen worden. Daarnaast zorgde de grote toename van het verspreid wonen voor het verloren gaan van het landelijk karakter van platteland. Tenslotte worden ook nutsvoorzieningen zoals waterzuivering, afvalophaling, postbedeling en elektriciteitsvoorziening onbetaalbaar omdat de bewoning te sterk is uitgezaaid.

Het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

Om een einde te maken aan deze situatie, maakte minister Kelchtermans in het begin van de jaren negentig komaf met de uitzonderingsregels. De opvulregel werd afgeschaft, weliswaar na een overgangperiode waarin nog snel een enorme stroom bouwvergunningen werd afgeleverd. Daarnaast werden de mogelijkheden voor uitbreiden, herbouwen en functiewijzigingen van zonevreemde gebouwen ingeperkt.

Vervolgens kwam het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV), dat de grote krachtlijnen voor

de toekomstige ruimtelijke inrichting van Vlaanderen vastlegde. Het RSV streefde ernaar de stadsvlucht af te remmen door de steden te herwaarderen. Dit moest er, samen met het versterken van dorpskernen, toe leiden dat de aanhoudende druk op de open ruimte af zou nemen. Daarom stelde het RSV onder meer dat er geen verdere groei van linten en verspreide bebouwing mocht komen, om de versnippering van open ruimte tegen te gaan en de hoge maatschappelijke kosten van verspreid wonen te verminderen. Tegelijkertijd moest het de leefbaarheid van dorpen te versterken en de toename van het autoverkeer inperken.

Toch geen uitdoofscenario?

Op het einde van jaren negentig volgde tenslotte het nieuwe decreet voor ruimtelijke ordening, dat sinds mei van dit jaar van kracht is. Dit decreet wil de gewezen uitwassen tegengaan (stallen die worden omgebouwd tot luxueuze villa's of feestzalen,...), maar tegelijk een aantal mogelijkheden voor zonevreemde woningen open houden. Volgens dit decreet kunnen, zonder vergunning, aan alle woningen instandhoudings- en onderhoudswerken uitgevoerd worden. Dit zijn "werken die het gebruik van het gebouw voor de toekomst ongewijzigd veiligstellen door het bijwerken, herstellen of vervangen van geërodeerde of versleten materialen of onderdelen". Dit is mogelijk in alle gebieden, dus ook in natuurgebieden

of bossen. Daarnaast zijn een aantal overgangsmaatregelen uitgevaardigd om vergunningen af te leveren voor het verbouwen, herbouwen en uitbreiden van zonevrije woningen in landbouw- en parkgebied. Voor zonevrije monumenten gelden aparte regels: deze kunnen wel verbouwd en uitgebreid worden in natuur- en bosgebied. Want hier gaat het ten slotte om ons gemeenschappelijk erfgoed.

Van een uitdoofbeleid is dus geen sprake. Het huidige beleid wil gewoon een verdere aangroei van zonevrije bebouwing tegenhouden. Deze overgangsmaatregelen zijn al bij al helemaal niet zo strikt. Zo is het nog steeds mogelijk een vroegere typische hoeve met de grond gelijk te maken en te vervangen door een nieuwe ferme. Het is dan ook duidelijk dat de afgelopen maanden heel wat nodeloze paniek werd gezaaid. In de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van oktober was het trouwens zonneklaar dat de campagnes tegen het "onmenselijke" beleid in Brussel politiek gestuurd werden, in de hoop hier electoraal munt uit te slaan.

Oplossingen vanuit de gemeente

De overgangsmaatregelen blijven vijf jaar geldig, behalve voor monumenten, dat is een vaste regel. Bedoeling is dat alle gemeenten binnen vijf jaar een eigen structuurplan uitwerken. Het zoeken van oplossingen werd aan de gemeenten doorgegeven, omdat het onmogelijk is om een globale oplossing op Vlaams niveau vast te leggen. Elk dossier is immers anders. Zo kan het op de ene plaats wel verantwoord zijn om een zonevrije woning te herbouwen of om te vormen tot een appartement, een winkel of een café, terwijl dat in een ander gebied helemaal niet verantwoord zal zijn. Omdat in een gemeente het gevaar van vriendjespolitiek en politiek dienstbetoon om de hoek loert, zijn in het nieuwe decreet ruimtelijke ordening ook een aantal controlemechanismen ingebouwd. Zo kan de stedenbouwkundige ambtenaar onwettige vergunningen schorsen.

Zonevrije bedrijven

Niet alleen woningen, ook winkels en bedrijven zijn als een confetti over Vlaanderen uitgestrooid. Het fenomeen van de baanwinkels is algemeen gekend. Steeds meer winkels vestigen zich langs grote invalswegen naar de stad en zorgen zo voor een enorme toename van het autoverkeer. De afgelopen tien jaar is de afgelegde afstand om te gaan winkelen in Vlaanderen toegenomen met maar liefst 50%. Het merendeel van deze woon-winkelverplaatsingen wordt afgelegd met de wagen. De toename van de afgelegde afstand naar de winkel ging vooral ten koste van verplaatsingen te voet of met de fiets. Hieruit blijkt dat het belang van de winkel in de nabije omgeving sterk aan belang heeft ingeboet, ten voordele van baanwinkels of winkelcomplexen op grotere afstand.

Net zoals voor zonevrije woningen, bracht het beruchte mini-decreet van 1984 ook voor zonevrije bedrijven een ware kentering teweeg: zonevrije bedrijven kregen de mogelijkheid om uit te breiden met maximaal honderd procent. Landbouwgebouwen konden omgevormd worden tot bedrijfshallen. Samen met de

laisser-faire, laisser-passer houding van heel wat overheden, was dit de aanleiding voor een ongeziene aantasting en versnippering van open ruimte.

Sectorale BPA's

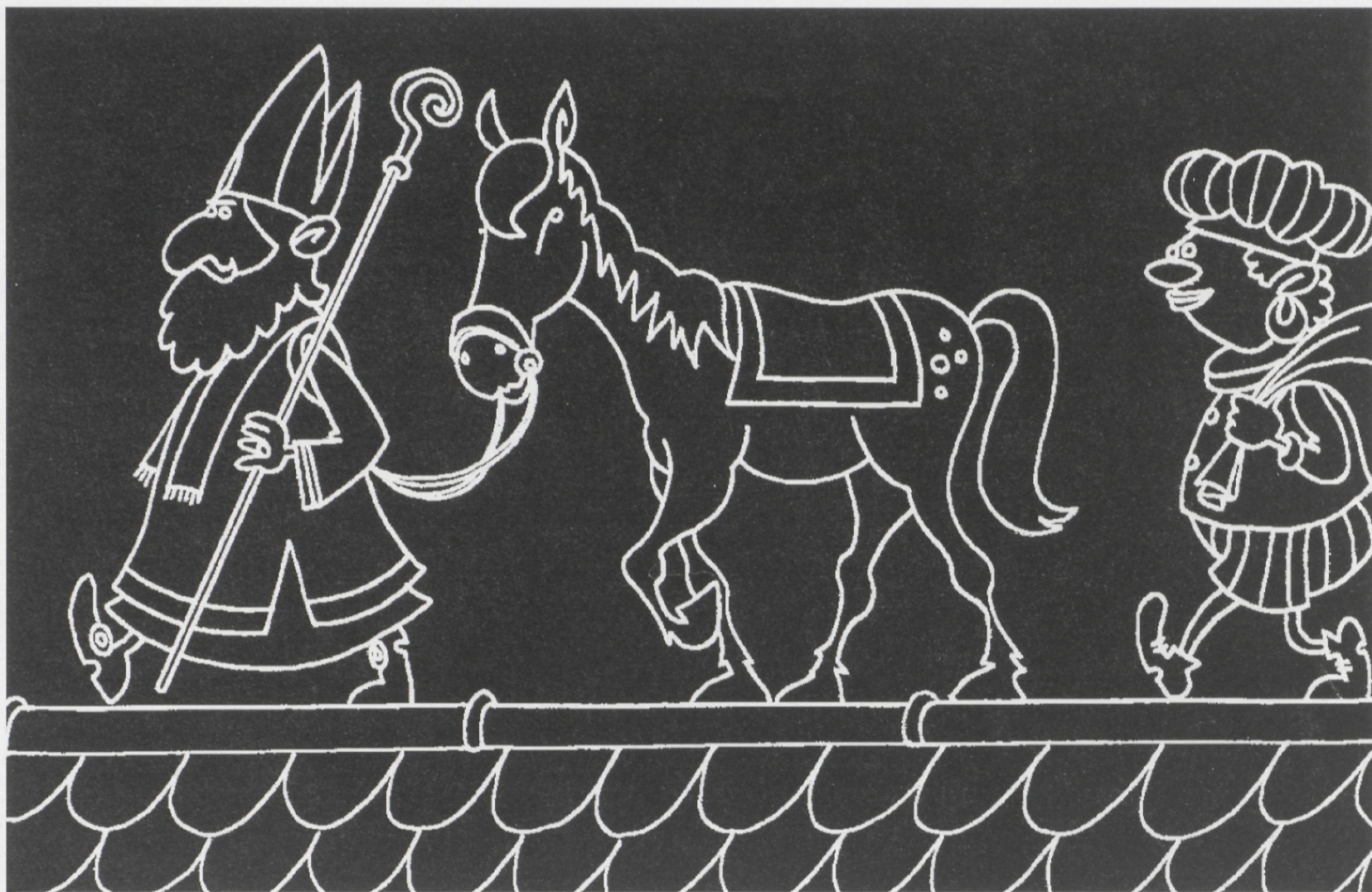
Begin de jaren negentig deed minister Kelchtermans de achterpoort van het mini-decreet definitief dicht. Zonevrije bedrijven mochten van dan af enkel nog uitbreiden om aan milieunormen te voldoen. Het is natuurlijk niet de bedoeling om alle zonevrije bedrijven zomaar te sluiten en te laten verhuizen naar een bedrijventerrein. Dat zou ook voor de ruimtelijke ordening een slechte oplossing zijn, omdat in dat geval heel wat open ruimte moet aangesneden worden voor nieuwe bedrijvenszones. De opmaak van gemeentelijke Bijzondere Plannen van Aanleg (BPA's) werd daarom naar voor geschoven als alternatief om na te gaan hoe op een verantwoorde manier kan afgeweken worden van het gewestplan. Onder druk van het bedrijfsleven kwam men in 1997 met de "sectorale BPA's" op de proppen. Daarmee kan voor de volledige "sector" van zonevrije bedrijven in één BPA een oplossing worden uitgewerkt.

Een slecht begin

Tot nu toe werkten nog maar weinig gemeenten een sectoraal BPA uit. Het voorbeeld van de twee West-Vlaamse gemeenten die als eerste BPA opmaakten, Wingene en Zwevegem, laat alvast weinig goeds vermoeden voor de toekomst.

Beide gemeenten waren er vooral op uit zoveel mogelijk zonevrije bedrijven te laten uitbreiden, of dat nu vanuit het oogpunt van ruimtelijke ordening verantwoord was of niet. In het BPA kwamen de bereikbaarheid van de zonevrije bedrijven of de storende factoren niet aan bod. Bovendien werd met beide BPA's getracht verschillende overtredingen te regulariseren. Daarnaast is ook de economische motivatie niet altijd oprecht en blijkt dat meerdere aanvragen tot uitbreiding van bedrijven louter om speculatieve redenen werden ingediend.

Uiteindelijk werden door de vorige minister Baldewijns voor Wingene "slechts" 20 van de 29 aangevraagde uitbreidingen goedgekeurd. In de negen afgekeurde dossiers gaat het om grove overtredingen: uitbreiding van lintbebouwing of grootschalige aantasting van gave open ruimtes. Het gemeentebestuur reageerde op de beslissing van de minister door een nieuw BPA op te maken, waarin de negen geweigerde uitbreidingen gewoon opnieuw werden opgenomen. Nadat de huidige minister Van Mechelen recent opnieuw de uitbreiding van vier van deze bedrijven afkeurde, werd hij door burgemeester Verkest van Wingene in de plaatselijke pers beschuldigd van "stalinistische grimmigheid". Volgens de burgemeester wordt minister Van Mechelen "volledig gedomineerd door de fundamentalisten van zijn administratie ruimtelijke ordening". Minister Van Mechelen reageerde daarop onmiddellijk met de opmaak van een derde BPA...

De meeste vrijwilligers zijn niet alleen deze nacht aan het werk...

5 december

Start internationaal jaar van de vrijwilligers.

Eén op vijf Vlamingen is als vrijwilliger actief. En niet alleen op 5 december, maar vaak het hele jaar door. Daarom wil de Vlaamse regering vrijwilligerswerk in alle sectoren meer erkenning geven, vrijwilligers in optimale omstandigheden laten werken, meer mensen ertoe aanzetten zich voor een deel van hun vrije tijd vrijwillig in te zetten en de contacten tussen de verschillende vrijwilligers onderling en met de organisaties bevorderen.

De start wordt gegeven op 5 december 2000.

Ministerie van de
Vlaamse Gemeenschap

De Vlaamse Infolijn

0800 / 3 02 01

elke werkdag tussen 9 en 19 uur

DE GEMEENTE BIERBEEK ORGANISEERT ZELF INDIVIDUELE WATERZUIVERING VOOR HAAR INWONERS

Helder water in Bierbeek

Tekst: Patrick Verheye

Langzaam maar zeker raakt de VLAREM-wetgeving ingeburgerd. Ook waterzuivering valt onder de strikte regels die Vlaanderen heeft uitgevaardigd.

Ongeveer 15 tot 30 % van de gezinswoningen ligt te ver van een collector verwijderd om het afvalwater tegen een betaalbare prijs naar een zuiveringsinstallatie te leiden. Ze moeten hun afvalwater dus zelf zuiveren. De markt heeft het elk geval goed begrepen: de verkoop van individuele waterzuiveringssystemen (IBA's) gaat een beloftevolle toekomst tegemoet. Heel wat bedrijven bieden oplossingen aan voor de zuivering van afvalwater. Maar de burger ziet zich geconfronteerd met een grote waaier van verschillende IBA-systemen. Hij blijft dan ook achter met de terechte zorg: hoe weet ik welk systeem deugt en welk niet? Kwaliteitscontrole van overheidswege blijft tot nu toe uit. De gemeente Bierbeek nam zelf het initiatief. Ze stippelde een pro-actief beleid uit en vergeleek de prestaties van verschillende IBA-systemen. Een tussentijds evaluatierapport bespreekt de resultaten van het experiment.

Een gericht en pro-actief beleid

Tegen 1 januari 2005 wil Bierbeek alle diffuse lozingspunten van huishoudelijk afvalwater gesaneerd hebben. Uit een inventarisatie bleek dat ca. 105 woningen onderworpen zijn aan de IBA-plicht.

De gemeente gaat uit van het solidariteitsprincipe. Bierbeek koppelt de hoogte van de financiële inspanning van de burger dus los van het feit of hij dan al niet op openbare riolering aangesloten kan worden. Daarom biedt Bierbeek de betrokken inwoners aan om de uitbouw, de aankoop en de exploitatie van de individuele waterzuiveringsinstallatie aan de gemeentelijke diensten toe te vertrouwen. De burger houdt wel enkele verantwoordelijkheden. Hij moet onder meer zorgen voor de scheiding van hemel- en afvalwater, de energiekosten van de IBA en uiteraard moet hij zijn IBA goed beheren. De gemeente verwacht ook van iedereen een aangepast lozingsgedrag. Deze beleidsvisie kreeg ondertussen een concrete vertaling in een gemeentelijk reglement. Verder zorgt een overeenkomst tussen de gemeente en de burger ervoor dat de burger eigenaar van de IBA blijft, zodat hij toch aanspraak kan maken op de vrijstelling van afvalwaterheffing voor zelfzuiveraars.

Een proefproject met 24 verschillende systemen

De gemeente Bierbeek liet 27 IBA's installeren en proefdraaien. Het proefproject bestaat uit een 24-tal verschillende systemen: biorotor, actief slibstelsysteem, ondergedompelde beluchte bacteriefilter, aërobe bacteriefilters (oxidatiebed), anaërobe bacteriefilter en percolatieveld. De prestaties van elk systeem worden in situ opgevolgd. De metingen verlopen met de steun van de Vlaamse Milieu-maatschappij (VMM), de Provincie Vlaams-Brabant en de intercommunale Interleuven (IMG). Aquafin breidde de meetcampagne in 2000 uit door het overblijvend slib regelmatig te bemonsteren. Ook de werkgroep "Kleinschalige waterzuivering" van VLARIO volgt het project op de voet. Als de toestellen naar behoren functioneren, blijven ze na afloop van het project behouden. Maar de voorkeur gaat uit naar toestellen die de "Bierbeek-norm" halen. Deze norm komt overeen met zuiveringseisen van die aan collectieve zuiveringsinstallaties worden gesteld. IBA's die de norm niet halen, worden aangepast of vervangen. Door deze maatregel mikt Bierbeek hoger dan wordt voorgeschreven door de regels van VLAREM.

De resultaten?

Het tussentijds evaluatierapport geeft per systeem een overzicht van de gehaalde technische prestaties en vergelijkt die telkens met de VLAREM- en de "Bierbeek"-norm. Naast de waterkwaliteit werden nog een aantal andere factoren onderzocht, onder andere de kostprijs, de levensduur en het gebruiksgemak. Het rapport waarschuwt er wel voor om de resultaten niet te veralgemenen. De

In welke zone ligt mijn huis?

Waar het technisch en financieel niet haalbaar is om een individuele woning aan te sluiten op centrale zuivering, dient de burger zelf voor de zuivering van het afvalwater in te staan.

Dit is het geval als de woning gelegen is in een gebied waar de overheid nooit riolering zal aanleggen (het zgn. "niet-gerioleerd gebied"). In andere gevallen ligt er wel riolering, maar voorziet de overheid in de toekomst evenmin in een aansluiting op een waterzuiveringstation (zgn. zone C). Zowel in het niet-gerioleerd gebied als in zone C, dient de burger dus zelf zijn afvalwater te zuiveren.

Om te weten of je al dan niet in zone C of het niet-gerioleerd gebied woont, informeer je best bij het gemeentebestuur of bij het VMM-infoloket (053/72.64.45).

Zowel voor zone C als voor het niet-gerioleerd gebied geldt voor bestaande lozingen dat een minimale zuivering door middel van een septische put volstaat. Het onderscheid tussen een bestaande en een nieuwe lozing is evenwel verschillend voor het niet-gerioleerd gebied en voor zone C:

- een bestaande lozing in zone C: de lozing bestond voor 1 augustus 1995;
- een bestaande lozing in het niet-gerioleerd gebied: de woning is gebouwd voor 1 januari 1993 en de lozing werd gemeld voor 1 januari 1993.

Het tussentijdse evaluatierapport "Proefproject individuele waterzuiveringssystemen in de gemeente Bierbeek" is te verkrijgen bij:
Provincie Vlaams-Brabant
Informatiedienst
Diestesteenweg 52
3010 Kessel-Lo
Tel: 016/26.70.00

PROEFPROJECT INDIVIDUELE WATERZUIVERINGSSYSTEMEN IN DE GEMEENTE BIERBEEK

Eerste evaluatierapport

Karel Rausch
Rik Decraene - Dieter Geenens

verschillende metingen zijn moeilijk met elkaar te vergelijken. Maar hoe dan ook, het rapport is een goede leidraad voor wie op zoek is naar een efficiënte IBA. Op de eerste officiële evaluatie van systemen voor individuele waterzuivering is het nog wachten op het rapport van het VITO. Tegen eind 2001 zou dat afgewerkt moeten zijn.

De gemeente berekent: individueel of collectief?

Het rapport illustreert ook hoe de gemeente Bierbeek de afweging maakt tussen individuele en collectieve zuivering. In functie van de lokale situatie gaat de gemeente de financiële consequenties van verschillende scenario's na: aanleg van gescheiden riolering en aansluiting op collec-

tor, aanleg riolering met aansluiting op rietveld of een gemeentelijke IBA bij elke woning. Bij de uiteindelijke keuze van het zuiveringssysteem blijven lokale factoren een belangrijke rol te spelen.

HET VOORZORGSBEGINSEL

De FRDO leert omgaan met onzekerheid

Tekst: Willy Weyns

Het Europees verbod op de invoer van met hormonen behandeld vlees en genetisch gewijzigd voedsel heeft de VS al meer dan twee miljard dollar gekost. De Europese Commissie beroept zich voor deze maatregelen op het voorzorgsbeginsel. Verkapt protectionisme, noemen de Amerikanen dat. En onlangs kregen ze gelijk van de Wereld Handelsorganisatie (WHO). Maar Europa houdt het been stijf en wacht op de resultaten van verder onderzoek. In de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) werd een eerste advies over het voorzorgsbeginsel goedgekeurd. Het resultaat daarvan is een voorzichtige stap in de goede richting.

© Frans Geys

advies

© Frans Geys

De discussie rond het voorzorgsbeginsel (*precautionary principle*) gaat over de manier waarop beleidsmakers omgaan met maatschappelijke problemen waarover grote wetenschappelijke onzekerheid heerst. Na gekke koeien en dioxineaffaires zijn Europeanen bezorgd geworden over de kwaliteit van het eten op hun bord.

Omgaan met onzekerheden

Op 17 oktober keurde de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO) een eerste advies goed over de Mededeling van de Europese

Commissie over het voorzorgsbeginsel. De originaliteit van dit advies ligt in het pleidooi voor een transparante omgang met verschillende soorten wetenschappelijke onzekerheden. De FRDO steunt op het werk van talloze wetenschappers en deskundigen ter zake, die ze uitnodigde op de voorbereidende werkgroepzittingen.

Het gedrag van ecosystemen, voedselketens, klimaat en maatschappij is onvoorspelbaar. De complexiteit van deze systemen maakt het onmogelijk hun toekomst te bepalen. Om toch tot zinvolle besluiten te komen, moeten wetenschappers gaan praten met alle betrokken sectoren, zegt Silvio Funtowicz, specialist ter zake. Dat vergoet tegelijkertijd het draagvlak en de legitimiteit van latere beleidsbeslissingen. Hij stelt dat de procedures transparant moeten zijn, en dat alle informatie duidelijk en in elk stadium ruim toegankelijk moeten blijven.

Bewijslast verhuist naar risicozetter

De omkering van de bewijslast is een tweede punt in de verklaring van het FRDO. Degene die het risico veroorzaakt, de risicozetter, zal moeten bewijzen dat zijn handelingen of producten zonder gevaar zijn. De risicozetter zelf beschikt doorgaans over de meeste knowhow ter zake. Toch is het nog niet duidelijk wie de totale kost van dit beleid zal dragen.

Van voorzorgsbeginsel naar objectieve milieuaansprakelijkheid

Het verband tussen voorzorgsbeginsel en aansprakelijkheid kwam in dit beknopte deeladvies niet ter sprake. Het voorzorgsbeginsel staat nochtans niet los van de klassieke aansprakelijkheid, argumenteert N. de Sadeleer, milieujurist van de Brusselse Facultés Universitaires St-Louis. De Sadeleer's pleidooi voor een uitbreiding van de aansprakelijkheid gaat echter minder ver dan wat de Europese Commissie wil: een objectieve risico-aansprakelijkheid voor gevaarlijke en milieuschadende activiteiten.

Op internationaal vlak

De invloed van de toepassing van het voorzorgsbeginsel op de verhouding tussen de rijke en arme landen komt heel kort ter sprake. Het advies stelt hierover dat de toepassing van het beginsel binnen en buiten de Europese Unie identiek moet zijn. Maar dieper wordt er niet op dit thema ingegaan.

Een aarzelend begin

De Europese Commissie heeft zelf het voortouw genomen in het debat over het voorzorgsbeginsel. Ze heeft gesteld dat het voorzorgsbeginsel al bij 'redelijke grond voor bekommernis' en bij 'minderheidstandpunten van wetenschappers' in voege treedt. Dat is een positieve ontwikkeling. Maar tijdens de voorbereiding van de Mededeling heeft ze haar pleidooi voor transparantie en participatie zelf niet eens in praktijk gebracht. Ook de Commissie is niet onfeilbaar, spijtig genoeg.

Ongewenste stoffen in huis

Esmeralda Borgo

Hormonen in de biefstukken? Antibiotica in de zalm en dioxines in de kippen? Dit is slechts het topje van de ijsberg. Van de meeste chemische stoffen zijn de eigenschappen gewoon nog niet gekend.

Veel chemie, weinig kennis...

Momenteel wordt de jaarlijkse productie van de 100.106 chemische stoffen in Europa geschat op zo'n 120 miljoen ton. Van 75 % van deze stoffen zijn nauwelijks gegevens beschikbaar over hun toxiciteit. Bovendien is veel informatie niet toegankelijk wegens « te vertrouwelijk ». Het duurt ongeveer zes jaar om de risicoanalyse voor één stof te voltooien.

Hoop op beterschap

Momenteel bereidt de Europese Commissie een Witboek over een nieuwe strategische aan-

pak voor chemische stoffen voor. Tijdens een conferentie in Kopenhagen eind oktober hebben milieu- en consumentenorganisaties over heel Europa hun verwachtingen gebundeld onder de vorm van een charter met vijf eisen. Het initiatief kwam van het Europese Milieubureau (EEB), de Europese Consumentenorganisatie (BEUC) en drie Deense milieu- en consumentenorganisaties. Verschillende organisaties, waaronder ook de Bond Beter Leefmilieu, hebben het charter mee ondertekend.

Verwachtingen van de milieu- en consumentenorganisatie

De verenigingen eisen van Europa dat het een transparant productbeleid zou voeren. Daarvoor hebben ze enkele concrete maatregelen voorgesteld in het charter:

- Recht op informatie.

- Deadline voor risico-analyses. Indien niet bewezen is dat een stof onschadelijk is, moet zij van de markt verdwijnen.
- Persistente en bio-accumulerende stoffen mogen niet langer in het milieu vrijkomen.
- Toepassing van het substitutiebeginsel. Gevaarlijke stoffen moeten worden vervangen door minder schadelijke alternatieven.
- Toepassing van « the generation target ». Tegen 2020 moeten een aantal gevaarlijke stoffen verbannen worden uit de EU.

Concrete actie

Het zal nog wel een tijd duren vooraleer er concrete initiatieven genomen worden. Intussen hoeft de consument niet stil te zitten. Via zijn eigen aankopen kan hij gezond en milieuvriendelijk consumeren. De verschillende eco-labels kunnen daarbij als leidraad dienen.

Lokale besturen zorgen voor eigen milieu

Tekst: Patrick Verheye, Esmeralda Borgo en Stefaan Claeys

Gemeentes, OCMW's en intercommunales zijn begonnen met acties om hun afvalproductie te verminderen. De initiatieven richten zich naar een divers doelpubliek, gaande van gebruikers van oliefilters en composthoppen tot kuisploegen en baby's. De gemeentes worden hiertoe aangespoord door de VVSG, dat intekende op het PRESTI-programma van OVAM. Het OCMW van Laarne, het gemeentebestuur van Schoten en de intercommunale IMOG boekten al positieve resultaten. Bond Beter Leefmilieu begeleidde de drie pilootprojecten.

Het PRESTI-project

PRESTI staat voor "PREventie STImuleren". De Vlaamse Afvalstoffen Maatschappij OVAM zette het programma op om afval en emissies naar water, lucht en bodem aan de bron te voorkomen. Ondertussen zijn tal van maatregelen en acties dankzij het PRESTI-project op touw gezet.

Daarbij leert de ervaring dat deelname aan het PRESTI-project het milieubewustzijn binnen de deelnemende organisaties aanzwengelt.

Ook gemeentes sluiten zich bij het project aan. Ze worden daartoe aangezet door de Vlaamse Vereniging voor Steden en Gemeenten (VVSG).

consument

Thematische PRESTI-publicatierapporten "lokale overheden"

De ervaring over de 3 projecten heen (gemeente Schoten, OCMW Laarne en de intercommunale IMOG) leverde een 6-tal praktijkgerichte publicatierapporten op:

Evaluatie van de schoonmaakmiddelen
Wat met GFT op kantoor?
Milieuvriendelijk fotokopiëren.
Duurzaamheidseis bij gebouwen
Groene kantoomaterialen
Afval- en emissiepreventie bij papier

Deze thematische PRESTI-publicatierapporten kunnen besteld worden bij:

V.V.S.G.-Congrescentrum

Linda Francx

Aarlenstraat 53/4

1040 Brussel

Tel: 02/233.31.31

Fax: 02/233.31.52

E-mail : linda.francx@vvsg.be

© Gert Jochims

Energiebesparing in de gemeente

Elk jaar opnieuw zag de gemeente Schoten zich geconfronteerd met een hoge energiefactuur voor haar ca. 40 gebouwen. Samen met de milieudienst stelde de technische een concreet actieplan op om het energieverbruik te gaan verminderen.

De verlichting in de rusthuizen van het OCMW van Laarne bestond hoofdzakelijk uit gloeilampen. Nu zijn alle gloeilampen vervangen door spaarlampen. Dat resulteerde in een energiebesparing van 50.000 BEF per jaar.

Duurzaam bouwen

De milieudienst, de technische dienst, de stadsarchitecte en de BBL stuurden de plannen van een verbouwing van een leegstaand pand in de gemeente Schoten. Na overleg werd overeengekomen de werken op duurzame manier uit te voeren

door het invoeren van enkele concrete maatregelen:

- gebruik van FSC-hout;
- de voorgestelde isolatietechnieken aangepast en verbeterd;
- grotere ramen aan de zuidkant om meer natuurlijk daglicht en zonnewarmte (passieve zonne-energie) binnen te halen;
- aansluiting van het toilet op de regenwaterput.

Langlevende oliefilters

Een bypass-motorolie-microfilter is een extra filter, supplementair aan de bestaande hoofdstroomfilter. Ze zorgt er voor dat de filtering van de motorolie efficiënter verloopt. Daardoor blijven zowel de olie als de motor langer schoon. In juni 2000 liet de intercommunale IMOG één van haar kranen uitrusten met zo'n bypassfilter (kostprijs ca. 15.000 BEF). De verlengde ge-

© BBL-archief

bruiksdur van de olie en van de hoofdstroomfilter leidt tot een kleinere hoeveelheid klein gevaarlijk afval voor beide fracties. De bypassfilter remt de slijtage van de motor af. Motoronderdelen gaan langer mee.

Wetenschappelijk onderzoek suggereert dat het gebruik van deze bypassfilter de productie van vervuilende uitlaatgassen vermindert.

Onthaalmoeders geven van katoen

Per kind belandt tijdens de luiertijd naar schatting 1,1 ton wegwerpluiers in de verbrandingsoven. De omschakeling naar katoenen luiers is dus een duidelijk voorbeeld van afvalpreventie. Een Nederlands onderzoek toonde aan dat het thuis wassen van katoenen luiers het minst milieubelastend systeem is. Ouders die voor katoen kiezen besparen hiermee ongeveer 20.000 BEF (met de meerkost van het wassen inbegrepen). Daartegenover staat wel een extra tijdsinvestering van gemiddeld 2 uur per week.

Proper schoonmaken

In de gemeente Schoten namen BBL, de intercommunale IGEAN en de arbeidsgeneeskundige dienst APRIM de schoonmaakproducten onder de loep. Tussen milieu, veiligheid en gezondheid bestaat er een duidelijke link, vonden de beleidsverantwoordelijken. In eerste instantie is het de

bedoeling om het enorme aantal kuisproducten te herleiden tot een overzichtelijk, milieuvriendelijk gamma.

Compost zonder pesticiden

Naar aanleiding van PRESTI besloot het OCMW van Laarne een composthoop aan te leggen in de tuin van het rusthuis van Kalken. Naar schatting wordt nu 11 ton GFT hergebruikt, hetzij als compost, hetzij als voeder voor eenden en kippen. De gemeentediensten strooien de compost uit in de tuin van het rusthuis, die ze nu ook pesticidenvrij beheert.

Voorbeeldfuncties voor de sector

Deelname aan een PRESTI-project heeft in pilootbedrijven bijgedragen tot een voortdurende zoektocht naar oplossingen en alternatieven, waar zowel mens als milieu baat bij hebben. Dit project wil dan ook de sector van lokale besturen op het vlak van milieuzorg inspireren om zelf aan de slag te gaan. Voor geïnteresseerde gemeentebesturen, OCMW's en intercommunales liggen een 6-tal thematische publicatierapporten klaar (zie kader). Bijkomende informatie kan ook verkregen worden bij de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw.

Voor meer inlichtingen over de resultaten van het PRESTI-project bij lokale besturen kan u terecht bij:

Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen vzw
PRESTI-loket
Tweckerkenstraat 47
1000 Brussel
Fax: 02/230.53.89

Stefaan Claeys:
tel.: 02/282.17.35;
email: stefaan.claeys@bblv.be
Patrick Verheye:
tel.: 02/282.17.27;
email: patrick.verheye@bblv.be
Esmeralda Borgo:
tel.: 02/282.17.33;
email: esmeralda.borgo@bblv.be

milieuberichten

samenstelling: Joris Gansemans

HET FEDERAAL PLAN VOOR DUURZAME ONTWIKKELING

Saar Van Hauwermeiren

Op 24 oktober stelden premier Verhofstadt en staatssecretaris Deleuze het Federaal Plan voor Duurzame Ontwikkeling aan de pers voor. Het Plan wil op federaal niveau een beleid voor duurzame ontwikkeling vastleggen voor de periode 2000-2004. Zowel federale ministers, de gemeenschaps- en gewestregeringen, de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling en de bevolking werden bij het overleg betrokken. De regering koos voor een duurzame ontwikkeling gebaseerd op sociaal,

economisch en ecologische peilers. Maar het ogenschijnlijk ambitieuze Plan maakt enkel een inventaris op van wat er allemaal in de komende jaren moet gebeuren. De gedetailleerde uitwerking en de budgettering ervan komen pas later.

Acht jaar na Rio

Door de goedkeuring van dit Plan komt de Belgische regering één van haar verbintenissen na die ze aanging tijdens de conferentie in Rio in 1992. Als uitgangspunt van

het plan gelden dan ook de internationale doelstellingen die door België onderschre-

ven zijn in Agenda 21 en in de andere internationale overeenkomsten van Rio.

Het volledige Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling

Een exemplaar van het Federaal Plan Duurzame Ontwikkeling 2000-2004 kan aangevraagd worden bij het Kabinet van de Staatssecretaris voor Energie en Duurzame Ontwikkeling, Koloniënstraat 56, 1000 Brussel, tel. 02-227.07.00, fax 02-223.23.64, e-mail: cabinet@deleuze.eunet.be. Het is ook raadpleegbaar in elektronische versie op de website van de Interdepartementale Commissie Duurzame Ontwikkeling (ICDO): <http://www.icdo.fgov.be>.

GAT IN DE OZONLAAG GAAT KRIMPEN

(ENN)

Het gat in de ozonlaag boven de Zuidelijke Hemisfeer gaat binnen tien jaar beginnen krimpen, zo schrijft The Times of London. Binnen de vijftig jaar zou het gat volledig dicht moeten zijn. Het herstel van de ozonconcentratie zal leiden tot de vermindering van de invallende UV-stralen. Het hoog aantal

gevallen van huidkanker in zuidelijke Afrika en Australië zou als gevolg daarvan afnemen. Professor Alan O'Neil, klimaatsspecialist in Reading, noemt het een overwinning op vlak van internationale samenwerking. Voor het eerst in jaren is de concentratie van de stoffen die de ozonlaag aantasten, gedaald. Het nieuws komt wel

drie maand na de verklaring van de NASA dat het ozongat momenteel haar grootste omvang ooit heeft bereikt. Voor het eerst is er boven Zuid-Afrika bijna geen ozon meer aanwezig. En door de toename van het broeikas-effect zou het herstel van de ozonlaag wel eens dertig jaar vertraging kunnen oplopen.

INTERELECTRA EN ECHO INSTALLEREN WARMTEKRACHTKOPPELING IN LIMBURG

Eind november installeerden de intercommunale Inter-electra en ECHO, producent van betonnen vloerelementen, een warmtekrachtkoppeling (WKK) in Houthalen. Een WKK is een systeem om

energie te besparen en de uitstoot van schadelijke stoffen te beperken. ECHO heeft veel warmte nodig om zijn vloerelementen te drogen. De WKK produceert elektriciteit die door de intercom-

munale verdeeld wordt over de provincie Limburg. De overtollige warmte die hierbij vrijkomt, versnelt het droogproces in het bedrijf. Het energieverlies wordt op die manier herleidt tot een

minimum. ECHO koopt immers energie (warm water) voor een lagere prijs, terwijl Inter-electra zowel zijn elektriciteit als zijn restwarmte te gelde maakt.

BOND BETER LEEFMILIEU MOET AANSPREEKPUNT OPRICHTEN VOOR VORMING VAN VRIJWILLIGERS

De Verenigde Naties riepen 2001 uit tot het jaar van de vrijwilliger. De Vlaamse regering wil dit niet onopgemerkt laten voorbijgaan. In maart formuleerde ze al een aantal bekommernissen met betrekking tot het fiscaal, arbeidsrechtelijk en juridisch statuut van de vrijwilli-

ger. Mieke Vogels, die optreedt als coördinerend minister ter zake, wil een aantal algemene maatregelen treffen. Vera Dua heeft de BBL aangesproken om een aanspreekpunt op te richten waar vrijwilligersorganisaties terecht kunnen met specifieke vragen. Het Aanspreek-

punt zal de wetgeving moeten opvolgen en bundelen. Tegelijkertijd moet het een beurs organiseren waar vraag en aanbod van het vrijwilligerswerk elkaar vinden. Gerichtte acties moeten de doelgroepen benaderen en hen in contact brengen met de mogelijkheden van het vrij-

willigerswerk. Verschillende andere Vlaamse ministers, waaronder Anciaux, Sauwens en Stevaert, hebben miljoenen uitgetrokken om het vrijwilligerswerk in Vlaanderen nieuw leven in te blazen.

SPRINGENDE PESTICIDES

(NewScientist) Een gen dat ingebracht was in mais voor diervoeding, is misschien overgesprongen naar mais bestemd voor menselijke consumptie. Het gen codeert voor een pesticide dat de mais resistent maakt tegen een kever die ernstige schade kan aanbrengen aan de oogst.

Het bericht komt van Aventis CropScience, het bedrijf dat de genetisch gemodificeerde mais op de markt heeft gebracht. Het pesticide waarvoor het gen codeert zou mogelijk allergische reacties veroorzaken bij mensen. Daarom was het tot nog toe enkel toegelaten

in mais bestemd voor dieren. Maar nu blijkt het gen ook te zijn opgedoken in andere variëteiten. De manier waarop het gen de sprong heeft gemaakt is nog niet duidelijk. In de VS moesten al 800 verschillende producten van de markt worden gehaald, omwille

van het potentiële gevaar voor de volksgezondheid. Eerder dit jaar doken bij experimenten in Europa problemen op met het overspringen van genen bij genetisch gemanipuleerde bie-

Boudewijns laatste wens

Koning Boudewijn had een laatste wens. Er moest een klooster komen op het koninklijk domein van Opgrimbie. Maar zijn wens leidde tot een aanslepend dossier waarin voor- en tegenstanders beurtelings het onderspit leken te delven. Onlangs besloot de provincie Limburg de voorstanders weer in het gelijk te stellen. Voor de tegenstanders aanleiding tot een hernieuwde reflectie rond het hele gebeuren. Tegenstanders die dit dossier een niveau hoger willen tillen vanuit een bezorgdheid voor de evoluties in onze samenleving. Maar waar gaat het in dit dossier echt om?

In dit dossier gaat het niet om de zusters en hun nood aan stilte en isolement. We leven in een wereld van drukte, haast, overdreven aandacht voor consumptie, geweld, verrechtsing. De zusters oefenen een voorbeeldfunctie uit, kiezen bewust voor een consequente houding van soberheid, en delen met anderen hun ervaring van toch-gelukkig-kunnen-zijn. In het dossier gaat het dus niet om het ter discussie stellen van deze waarde.

Gaat het er dan om dat het klooster niet in dit waardevol natuurgebied kan komen? Een groot deel van de discussie spitst zich inderdaad op dit argument toe. Terecht. Ruimtelijke Ordening wilde een paar jaren geleden orde op zaken stellen, en komaf maken met illegale weekendhuizen. Vanuit deze positieve evolutie kan geen enkel gebouw, dus ook geen klooster, opgetrokken worden in een natuurgebied. Het is een zuiver standpunt dat zijn oorsprong vindt in een consequent denken en handelen, en waar iedereen het in principe ook mee eens zou moeten zijn.

Maar de eigenlijke grond van de zaak overstijgt ook voorgaande kwestie. Zij houdt verband met de verwoestende 'regelcultuur' van België. In dit land staat het politieke instrument maar al te vaak ten dienste van de achterpoortjes. Zaken die in principe, dus inhoudelijk, niet tolereerbaar zijn, worden op heel creatieve wijze toch 'wettelijk' gemaakt. In België kan men zijn belangen, mits voldoende invloed, zelf 'regelen'.

Ook Kelchtermans 'regelde' de belangen van het bisdom. Is Kelchtermans dan de boeman? Neen. De eigenlijke kern van de zaak is dat je als bisdom, als hof, je niet zou mogen laten verleiden tot 'geregeld'. Willen kerkvaders geloofwaardig zijn, moeten ze zelf in de eerste plaats integer handelen. In dit dossier betekent dit dat zij er bewust voor kiezen, zich niet te verschuilen ach-

ter wettelijke procedures. Als ze zichzelf in de ogen kijken weten ze dat ze inhoudelijk fout zitten met deze aanvraag. Wat het hof betreft: Koning Boudewijn was inderdaad een integer man. Het is daarom des te schrijnender dat er omwille van hem iets 'geregeld' wordt.

Hof en bisdom hebben hier een belangrijke verantwoordelijkheid met betrekking tot de evolutie van onze samenleving. Een grotere verantwoordelijkheid dan zij misschien zelf beseffen, samen met de politiek. Het verder laten bouwen van het klooster heeft immers en dossieroverstijgend effect: het geeft (weer eens), nationaal, voedsel aan cynisme. En cynisme is de ergste vorm van 'zijn'. Het leidt naar onverschilligheid, naar een niet meer geloven in waarden zoals rechtvaardigheid. Cynisme leidt naar individualisering, verloedering van de maatschappij en het milieu, en naar een ruk naar rechts. Kortom, ironisch en paradoxaal genoeg: hof, bisdom en de betrokken politici zijn in dit geval door hun gedrag verantwoordelijk voor de ongewenste waarden die ze zelf wensen te bestrijden.

Maar het is nog niet te laat. Deze brief is een oproep aan bisdom en hof om zichzelf in de ogen te durven kijken. Zelf halt toeroepen aan dit dossier is een gedurfde en belangrijke stap, die de burger weer hoop en houvast kan geven. Hoop dat er uiteindelijk toch gerechtigheid is. Houvast omdat niet alle waarden leeg en inhoudsloos zijn geworden. Houvast ook omdat kerkvaders, hof en wie weet, misschien dan uiteindelijk ook de politiek, toch de verhoopte voorbeeldfunctie kunnen stellen waaraan men zich als kleine burger kan spiegelen.

Nicole Note,
Sleutelstraat 10,
Maasmechelen.

Geachte,

Ik heb met belangstelling je analyse van Aquafin nv gelezen in Milieurama van augustus 2000. Ik waardeer je tijdschrift en ik meen dat je normaliter de themata correct situeert. Toch wil ik deze maal je aandacht vragen voor een paar aspecten t.a.v. Aquafin, aspecten die ons inziens nadrukkelijke betekenis hebben en moeten in beschouwing worden genomen.

1. Het moet worden gesteld dat Aquafin, bij de aanvang, is moeten vertrekken vanuit een historisch moeilijke situatie. Het geheel van de ruimtelijke wan-ordening in Vlaanderen had voor gevolg dat elke ingreep bijzonder moeilijk is geweest en noodzakelijkerwijze minder efficiënt is kunnen doorgevoerd worden. Het is niet correct dit historisch kader zondermeer ten laste te leggen van Aquafin.
2. Net zoals je voor het verkeer een aantal grote infrastructuurwerken nodig hebt, zo heb je die ook nodig voor de regen- en afvalwaterhuishouding. In dat opzicht werd een pak werk gerealiseerd, dermate dat nu terecht kan worden gedacht aan decentrale waterzuivering. Ik meen te weten dat Aquafin daar reeds geruime tijd aandacht voor heeft en daar niet afwijzend tegenover staat.
3. U wijst op het beperkte zuiveringsrendement (geen N verwijdering terwijl wel in Nederland). Het is inderdaad een feit dat de rwzi's in de toekomst veel meer efficiënt moeten worden bedreven. Het is je echter bekend dat rwzi's biologische systemen zijn en dat dergelijke systemen bijzonder fragiel zijn. Meet- en regelspekten van dergelijke biologische systemen zijn aktueel nog in volle ontwikkeling. Uit ruime buitenlandse ervaring kan ik getuigen dat de Vlaamse rwzi's best op dat vlak een vergelijking mogen doorstaan met deze in de buurlanden. Wel is het zo dat in de toekomst het goed zou zijn dat Aquafin ten volle zou geëvalueerd worden (en ook financieel afgerekend) op alle influent en effluent parameters. Met andere woorden, Aquafin dient op gelijke voet te worden behandeld als elke andere waterzuiveraar.
4. Er is absoluut nood in Vlaanderen, ondermeer door de vele woningen "te velde", aan Individuele Behandeling (of IBA's). Het is echter overduidelijk voor ieder die op dat vlak ervaring heeft dat zo'n individuele installaties geen sinecure zijn. Een kwart eeuw terug heeft men honderdduizenden tanks voor stookolie in de grond gestopt; nu vreest men voor evenveel punten van ernstige bodemverontreiniging vermits deze tanks stilaan zijn gecorrodeerd. Voor zover ons bekend zijn er nog geen IBA's die betrouwbaar nutriënten verwijderen.... en vaak zullen precies zo'n IBA's op kwetsbare plaatsen worden geïnstalleerd. Er moet grondig worden nagedacht hoe de techniek van de IBA's kan worden geoptimaliseerd naar blijvende nutriëntverwijdering, hoe men de eigenaars kan motiveren om de installaties permanent correct te bedrijven en hoe duizenden IBA's doenbaar door de overheid kunnen opgevolgd worden. Er moet immers worden gewaakt dat de volgende generatie niet worden opgezadeld met een stookolietank-gelijkaardig, moeilijk en duur te saneren probleem van bodemverontreiniging.

Tenslotte nog deze opmerking. Tot enkele jaren terug kwam op internationaal vlak België niet voor in de context van huishoudelijk afvalwaterbehandeling. Nu komt België wel nadrukkelijk voor, meer specifiek Vlaanderen. Er is duidelijk een brede basis gelegd die planmatig is opgebouwd geweest t.a.v. de historisch bijzonder moeilijke uitgangspositie. We hoeven ons echt niet meer te schamen als we de buurlanden bekijken. Integendeel. Over een paar decennia zal men de voorbije tien jaar als baanbrekend op het gebied van waterbeleid bestempelen. Dit laat echter niet af dat nu de tijd van her-denken is aangebroken. Er moet onder andere, naast de vele zaken die U terecht hebt aangehaald, gewerkt worden aan het hergebruiken van het gezuiverd afvalwater. Pas dan is waterzuiveren tenvolle water zuiver maken. Dit alles is in volle beweging en verdient tenvolle het positief engagement van de Bond Beter Leefmilieu Vlaanderen.

Ik vertrouw dat Milieurama ruimte biedt voor een wederwoord.

Prof. dr. ir. W. Verstraete
Coupure Links 653
9000 Gent

De rubriek "Redactie" is bedoeld voor korte reacties van de lezer op artikels, commentaarstukken of actuele gebeurtenissen. We vragen wel om geen anonieme brieven in te sturen, aangezien we die niet kunnen publiceren. De redactie houdt zich het recht voor ingezonden brieven te weigeren, te redigeren of in te korten. Inzendingen dienen drie weken op voorhand op de redactie te zijn, elektronisch of per post. Alles op volgend adres: Milieurama-REdACTIE, Tweekerkenstraat 47, B-1000 Brussel, fax 02 230 53 89, hostmaster@bbvl.be. Vermeld steeds uw volledige naam, adres en telefoonnummer.

EERSTE ECHTE MILIEUSCENARIORAPPORT VOOR VLAANDEREN IS KLAAR

MIRA-S berekent de toekomst van Vlaanderen

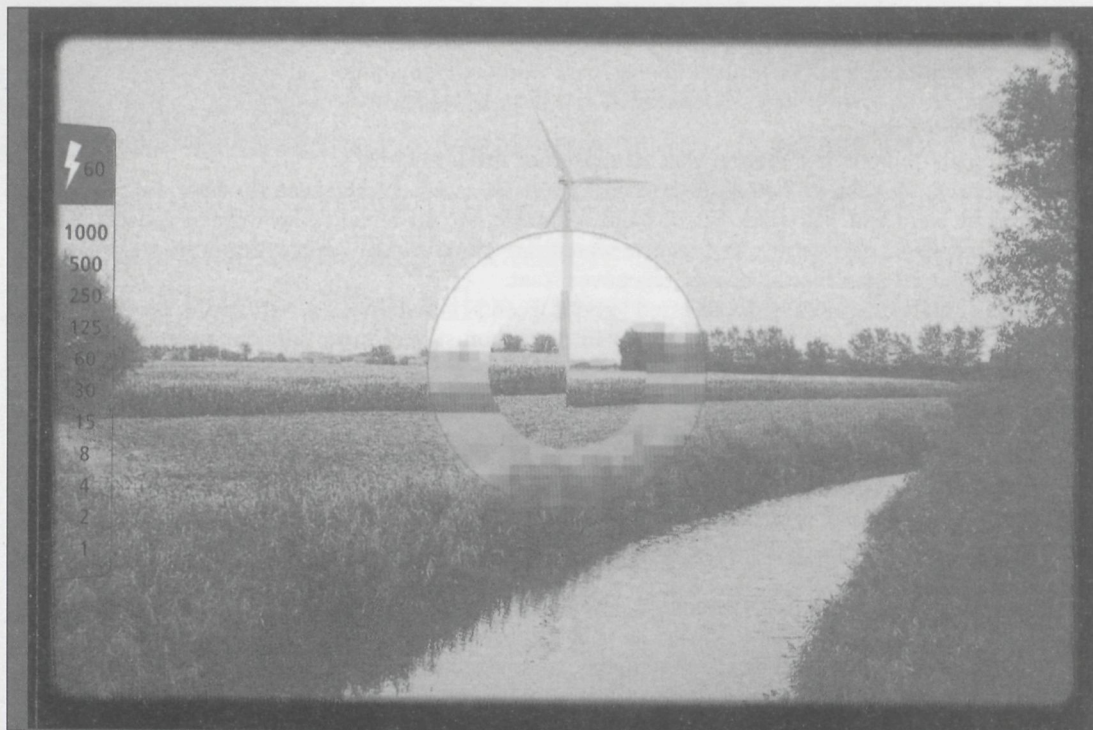
Enkele maanden geleden werd MIRA-S 2000 gepresenteerd: het eerste echte scenariorapport over de toekomst van het leefmilieu in Vlaanderen. Zo'n scenariorapport zal vanaf nu elke vijf jaar verschijnen. Het vormt de basis voor de vijfjaarlijkse plannen inzake milieubeleid. Die zijn het fundament van de milieupolitiek die Vlaanderen zal voeren. Momenteel is het Milieubeleidsplan 1997-2001 in werking. MIRA-S 2000 zal aan de grondslag liggen van het derde milieubeleidsplan.

De scenariorapporten vormen een aanvulling van de jaarlijkse themarapporten (MIRA-T) en de periodieke beleidsrapporten (MIRA-BE). De thematische rapporten beschrijven de huidige toestand van het leefmilieu in Vlaanderen opgesplitst in verschillende milieuthema's (verzuring, verdroging, vermeting, versnippering,...). De periodieke beleidsrapporten blikken terug op de resultaten van de instrumenten die werden ingezet tijdens het gevoerde beleid. De scenariorapporten trachten op hun beurt vooruit te blikken door een voorspelling te maken over de effecten van verschillende beleidsscenario's. MIRA-S beschrijft hoe ons leefmilieu er zal uitzien bij ongewijzigd beleid (waarbij geen nieuwe beleidsmaatregelen worden genomen en we verder doen zoals we bezig zijn), bij aanvullend milieubeleid (waarbij vooral gebruik gemaakt wordt van betere technologische maatregelen) en bij een beleid waarin gestreefd wordt naar een duurzame ontwikkeling (waarbij er zich ook belangrijke maatschappelijke veranderingen voordoen).

De resultaten van MIRA-S geven alvast te denken. Het huidige beleid is gericht op technische maatregelen voor de bestrijding van milieuschade. De volumestijging in tal van economische sectoren zal er voor zorgen dat de verwachte positieve effecten van deze maatregelen grotendeels teniet worden gedaan. De ontkoppeling tussen economische groei en milieubeslag is momenteel onvoldoende om in de toekomst de schade aan de gezondheid te voorkomen en het verlies van biodiversiteit tegen te gaan.

Een daling van de productie en de consumptie kunnen in een aantal sectoren niet langer uitblijven. Het klassieke beleid, gebaseerd op het opleggen van nieuwe technische bestrijdingsmaatregelen, volstaat niet meer. Het milieubeleid heeft dan ook dringend nood aan regulerende sociale en economische instrumenten zoals heffingen en taken.

Het MIRA-S 2000 rapport kost 495 BEF en is te verkrijgen in de betere boekhandel of rechtstreeks te bestellen bij de VMM. De wetenschappelijke samenvatting en een populaire versie kunnen gratis bij de VMM worden aangevraagd.

MIRA-S 2000 Milieu- en natuurrapport Vlaanderen: scenario's

De milieubibliotheek van BBL

De milieubibliotheek is open elke maandag en dinsdag van 09u30 tot 12u30 en van 13u30 tot 16u30. Bezoekers maken best eerst een afspraak. De milieubibliotheek biedt je 19.000 boeken en 300 tijdschriften ter inzage aan, naast gratis brochures over een hele reeks milieuthema's. Uitlenen kan niet, maar kopies maken wel.

Schriftelijke en telefonische aanvragen en e-mail worden zo snel mogelijk beantwoord.

Meer info bij Martine Langen op tel. 02/282.17.38, fax 02/230.53.89, e-mail milieu.bibliotheek@bblv.be. Ook via de BBL-website <http://www.bondbeterleefmilieu.be> kan je het bibliotheekbestand raadplegen.

Een integraal afvalbeheer dat morgen ook nog werkt. Daar draait het om.

Indaver staat garant voor een integraal en duurzaam beheer van afvalstoffen. Hierbij staan veiligheid, zorg voor milieu, kwaliteit en openheid voorop. Zo streven we naar een duurzame samenleving in een gezond leefmilieu, voor onszelf én voor de generaties die na ons komen.

Indaver, voor een duurzaam afvalbeheer

www.indaver.be

INDAVER

De klimaatsconferentie in Den Haag

Tekst: Joris Gansemans

De internationale klimaatsconferentie in Den Haag (COP6), die afliep op 25 november, heeft geen zichtbare resultaten opgeleverd. Op de conferentie moesten concrete maatregelen worden uitgewerkt om de klimaatsveranderingen tegen te gaan. Tijdens de slotvergaderingen konden de Europese lidstaten en de Umbrella-landen niet tot een akkoord komen. De eis van de Umbrella-landen, een groep gevormd door de Verenigde Staten, Canada, Japan, Australië en Nieuw-Zeeland, om graslanden en landbouwoppervlakten in rekening te kunnen brengen als opvangpost voor CO₂, was voor de Europese onderhandelaars onaanvaardbaar. Maar waar draaide het eigenlijk allemaal om in Den Haag? En wat waren de hoofdthema's van de conferentie? Een korte samenvatting van twee weken intensief onderhandelen op wereldniveau.

Het weer anders

Het staat nu zo goed als vast: het klimaat is aan het veranderen. De samenstelling van de gassen in de atmosfeer is de laatste 150 jaar drastisch gewijzigd. Gletsjers trekken zich terug, het poolijs smelt. Allemaal objectief meetbare effecten veroorzaakt door de opwarming van de atmosfeer. Over oorzaak van de natuurrampen van de

laatste tijd bestaat minder zekerheid. Maar het feit dat nu ook al heel wat verzekeringsmaatschappijen zich zorgen beginnen maken over de gevolgen van een veranderd klimaat, bewijst dat niet enkel wetenschappers en milieuactivisten het probleem au sérieux nemen.

Kyoto 97

De klimaatsconferentie in Kyoto in 1997 bepaalde de toegelaten uitstoot van broeikasgassen voor de zogenaamde Annex I-landen. Alle Europese staten en de Umbrella-landen moeten tegen 2005 20% minder CO₂ produceren dan vandaag de dag het geval is. Maar duidelijke afspraken heeft Kyoto niet opgeleverd. Daarom werd er veel verwacht van de conferentie in Den Haag.

Den Haag 2000

De conferentie in Den Haag moest een aantal concrete afspraken opleveren omtrent de bepalingen van het Kyoto-protocol. Twee weken lang is er gedebatteerd over maatregelen en politieke middelen om de gestelde reductiedoelstellingen te behalen. De voorzitter van de klimaatsconferentie, de Nederlandse minister van milieu Pronk, deelde de inhoud van de conferentie op in vier grote blokken. Het eerste blok bestond uit een pakket maatregelen gericht op de hulp van het rijke Noorden aan de ontwikkelingslanden. Een tweede blok spitte zich toe op de flexibele mechanismen, die toelaten reducties buiten de landsgrenzen te verwezenlijken. Als derde blok onderscheidde Pronk de additionele activiteiten, een manier om via aangepast landbeheer reducties te bekomen. Een laatste blok was de discussie over de afdwingbaarheid van de gestelde doelstellingen.

Hulp aan de ontwikkelingslanden

De ontwikkelingslanden vormden naast Europa en de Umbrella-landen het derde grote blok in Den Haag, omdat zij de grootste slachtoffers zullen worden van de klimaatsveranderingen. De internationale gemeenschap is zich hier van bewust en heeft een pakket maatregelen uitgewerkt om de benadeelde landen te steunen. De klimaatsconventie voorzag al een geldstroom vanuit de industriële wereld naar de ontwikkelingslanden. In het Kyoto-protocol kwam daar de overdracht van kennis bij, om ervoor te zorgen dat de betrokken staten voldoende opgeleide mensen hebben om zelf de problemen te bestrijden. Daarnaast moeten door de transfer van technologieën, de ontwikkelingslanden de mogelijkheid krijgen om te vermijden dat ze dezelfde fouten maken als de industriële landen. Om zelf duurzame energie op te wekken bijvoorbeeld. Ten

© Frans Geys

toe in te stemmen met de juridische macht van dit orgaan. De Europese landen eisen dat landen die niet aan de eisen voldoen, geldstraffen opgelegd kunnen krijgen. De VS en de andere landen van de Umbrella-groep vinden dat er een mogelijkheid zou moeten bestaan om hieraan te ontsnappen. Zij stellen voor om reducties te gaan 'lenen' uit toekomstige quota.

CO2-sinks

Het belangrijkste broeikasgas is koolstofdioxide, kortweg CO₂. Het komt in grote hoeveelheden vrij bij de verbranding van fossiele brandstoffen en de omzetting van wouden naar landbouwgebieden. Vanaf het begin van de Industriële Revolutie is de concentratie CO₂ in de atmosfeer meer dan verdubbeld. Om die stijging tegen te gaan hebben een aantal landen voorgesteld het CO₂ te vangen in vegetatie. Nieuwe aanplantingen en jonge bossen zouden dan het broeikasgas moeten onttrekken aan de atmosfeer. Maar dat zijn allemaal maatregelen die slechts een korte periode, zo'n vijftig tot honderd jaar, effect zouden hebben.

slotte moet er een reservefonds aangelegd worden om financiële hulp te kunnen bieden bij extreme rampen.

Flex mex

Tijdens de conferentie in Kyoto kregen de Annex I-landen strikte emissiequota opgelegd. Elke staat ontving richtlijnen over de hoeveelheid broeikasgassen die ze nog mocht produceren. Maar tegelijkertijd voorzag het protocol dat landen die reducties ook op een andere manier kunnen verkrijgen, via flexibele mechanismen. Een Annex I-land dat te veel CO₂ produceert kan dan bijvoorbeeld reductiequota "overkopen" van een ander Annex I-land. Ook de uitwerking van projecten die het gebruik van schone technologieën in ontwikkelingslanden promoten, zou kunnen gelden als reductie van CO₂-uitstoot.

Maar over de effectiviteit van de flex mex bestaan nog heel wat twijfels. Daarom willen de Europese landen dat er maximaal vijftig percent van de reducties met flex mex behaald worden. De overige vijftig percent moet dan binnenshuis gerealiseerd worden. De VS en de overige Umbrella-landen willen daarentegen hun volledige doelstellingen kunnen behalen via flexibele mechanismen.

Additionele activiteiten

Het aangepast beheer van weilanden, bossen en landbouwgronden kan misschien zorgen voor een toegenomen opname van CO₂. Maar de wetenschappelijke onzekerheid over de efficiëntie hiervan is nog heel groot. Toch willen een aantal landen deze activiteiten al aanvaarden als mechanisme om het broeikaseffect te bestrijden. Vooral de VS en Australië zijn voorstander van deze maatregel, omdat ze dan bijna geen bijkomende stappen meer zouden moeten zetten. De grote oppervlakte van hun landbouwgebieden en bossen zou hen toelaten gemakkelijk de opgelegde reducties te behalen.

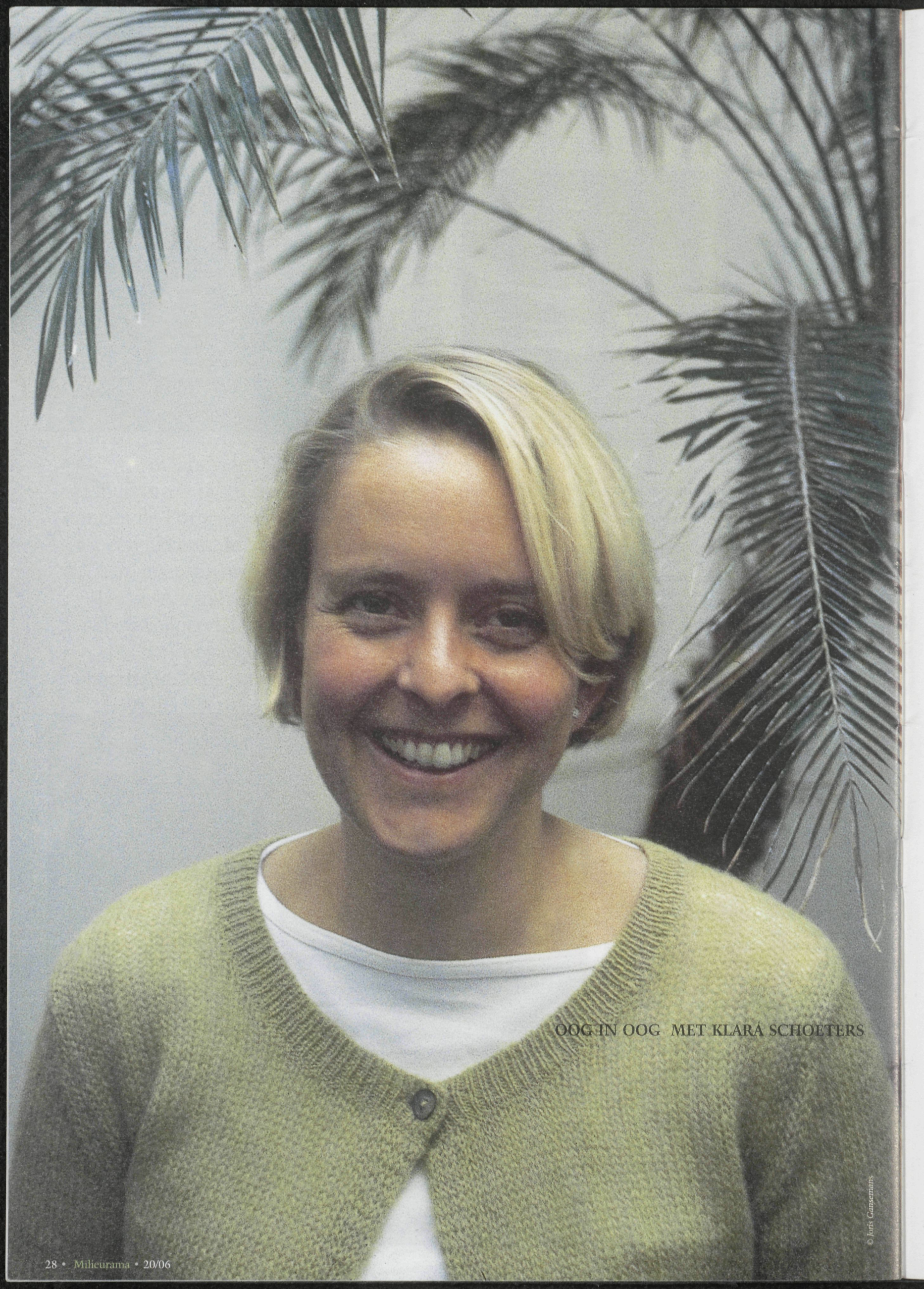
Afdwingbaarheid

Als laatste blok behandelden de onderhandelaars de politieke afdwingbaarheid van het Kyoto-protocol. De deelnemende landen gaan een orgaan oprichten dat past binnen het raamwerk van de VN. Wanneer de betrokken lidstaten het Kyoto-protocol ratificeren, verbinden ze zich er meteen

De top geflopt

Tijdens de conferentie bleek dat er grote onenigheid bestond tussen de drie grote blokken. Vooral de toepassing van flex mex bleek een breekpunt tijdens de onderhandelingen. Alhoewel de slotvergadering bijna een akkoord had opgeleverd, mislukte de top op het laatste moment toch nog. De Europese onderhandelaars konden er niet akkoord mee gaan dat de additionele activiteiten enorm voordeel zouden opleveren aan de VS en Australië. Daarom hielden ze het been toch nog stijf.

OOG IN OOG MET KLARA SCHOETERS

De klimaatsconferentie in Den Haag: de positieve kanten van een mislukking

Tekst: Joris Gansemans en Saar Van Hauwermeiren

Karla Schoeters is voorzitter van Climate Network Europe (CNE). Ze woonde de klimaatsconferentie in Den Haag bij om de besprekingen aandachtig in het oog te kunnen houden. Samen met andere vertegenwoordigers uit de ngo-wereld maakte ze deel uit van een sterke drukingsgroep binnen de conferentie. Door tijdens de besprekingen de deelnemende landen voortdurend te wijzen op de essentie van de problematiek, probeerden de ngo's duidelijk te maken dat COP6 meer was dan een louter economische conferentie, die kostenefficiënte maatregelen moest opleveren. Het ging namelijk niet enkel om handel in CO₂, bossen en emissiequota, maar om de uitwerking van een akkoord met consequenties voor de hele wereld. En die gevolgen zullen niet alleen overal voelbaar zijn, ze zullen zich ook uitstrekken tot ver in de toekomst. Milieurama sprak met Karla Schoeters over de binnenkant van een woelige conferentie.

© CNE

g
o
o
g
i
n
o
o
g

MR: De onderhandelingen in Den Haag zijn op het laatste moment vastgelopen. Toch lag er tegen het einde van de conferentie een ontwerpakkoord op tafel. Hoe zag dat akkoord er precies uit?

KS: Over de details van wat er uiteindelijk op tafel lag is nog niet veel geweten, maar de hoofdaccenten kennen we wel. En daar kunnen we eigenlijk niet echt helemaal negatief over zijn. Tijdens de slotronde hebben de Umbrella-landen een aantal toegevingen gedaan die we niet verwacht hadden. Zo waren de sinks voorlopig geschrapt uit de huidige lijst van Mechanismen voor Schone Ontwikkeling (CDM). En alles wijst erop dat het gebruik van nucleaire energie ook uit die lijst was gehaald, alhoewel de nucleaire lobby sterk vertegenwoordigd was in Den Haag. De Umbrella-landen zouden ook akkoord zijn gegaan met de afdwingbaarheid van de beperkingen van emissies, met geldelijke straffen voor landen die niet voldoen aan de gestelde eisen. Daarnaast was er een akkoord over een pakket van financiële middelen voor ontwikkelingslanden. Al bij al zijn dat geen slechte resultaten. Het voordeel dat wij nu hebben is dat we weten wat de Umbrella-landen aanvaardbaar vinden en wat niet. Met die kennis moeten we proberen om hen verder onder druk te zetten en hen te dwingen duidelijke beleidsverklaringen af te leggen.

MR: Als de besprekingen dan al zover geraakt waren, wat is er dan juist fout gelopen?

KS: De onderhandelingen zijn afgeknapt op het fameuze Artikel 3.4 van het Kyoto-protocol. Daarin staat dat het inbrengen van het beheer van bossen en weilanden een vorm van vermindering van de CO₂-productie van een land zou kunnen zijn. Maar er staat ook dat dit pas vanaf de tweede "commitment period" zou mogen gebeuren, dus vanaf 2013. Dat is wat wij, en ook de Europese landen, lezen in het Kyoto-protocol. Maar de Umbrella-landen, de Verenigde Staten en Australië op kop, lezen iets anders. Zij vinden dat Artikel 3.4 nu al zou moeten geopend worden. En net die twee landen hebben enorme oppervlakten weilanden en landbouwgebieden.

Als Artikel 3.4 zou geopend worden, zouden ze haast geen andere maatregelen meer moeten nemen om hun CO₂-uitstoot te verminderen. Dat zou totaal onrechtvaardig zijn. Trouwens, ook de wetenschappelijke wereld heeft sterke twijfels bij de betrouwbaarheid van die stelling. Er is gewoon nog veel te veel onzekerheid over het feit of aangepast beheer hoe dan ook reducties zou opleveren.

In het slotakkoord stond dat Artikel 3.4 wel opengesteld zou worden. Maar daar konden de Europese landen uiteindelijk toch niet mee instemmen. In dat opzicht is het dus geen slech-

"Het leek er heel sterk op dat de nucleaire lobby haar slag niet heeft thuisgehaald"

te zaak dat de conferentie is mislukt. Was dit akkoord er toch doorgekomen, dan had dat een regelrechte ramp betekend. Het is natuurlijk spijtig dat COP6 geen positief resultaat heeft opgeleverd. Maar ik vind het beter om geen akkoord te hebben dan een slecht akkoord. Nu is er ten minste nog hoop.

MR: De klimaatconferentie is afgelopen. Start er nu een kalmere periode voor het CNE?

KS: Niet echt. Het echte werk gaat nu pas beginnen. De Annex I-landen voelen dat er nu echt iets moet gebeuren. De publieke opinie is wakker geschud en verwacht in de nabije toekomst effectieve maatregelen. Daarom moeten we nu de druk op de nationale en internationale instanties opvoeren, om zo snel mogelijk bindende verklaringen los te krijgen. Binnen vijf maanden begint er een administratieve top in Bonn, of opnieuw in Den Haag, dat is nog niet zeker. In oktober volgend jaar start in Marrakech COP7. Daar gaat de politieke agenda bepaald worden, die maatregelen moet voorzien voor na 2012. Ondertussen blijven wij bezig met het uitpluizen van de teksten. De details die we daarin vinden, spelen we door aan onze leden. Zo kunnen zij een gericht programma opstellen om druk uit te oefenen op de lokale instanties.

MR: Minister Deleuze was bijna de hele tijd in Den Haag aanwezig. Ook Dua, Aelvoet en Boutmans woonden heel wat vergaderingen bij. Hoe schat je de rol in van de Belgische delegatie?

K.S.: De Belgische delegatie heeft een heel goede indruk nagelaten, dat mag gezegd worden. Naast het feit dat ze met veel afgevaardigden aanwezig waren, stonden ze heel open voor de mening van de ngo's. Ze hebben trouwens tijdens de vergaderingen dikwijls hun stem duidelijk laten horen. Dat wijst erop dat de laatste tijd er duidelijk een politieke interesse is gerezen in het thema. België zal trouwens het EU-voorzitterschap dragen tijdens de top in Marrakech. Dat is een groot voor-

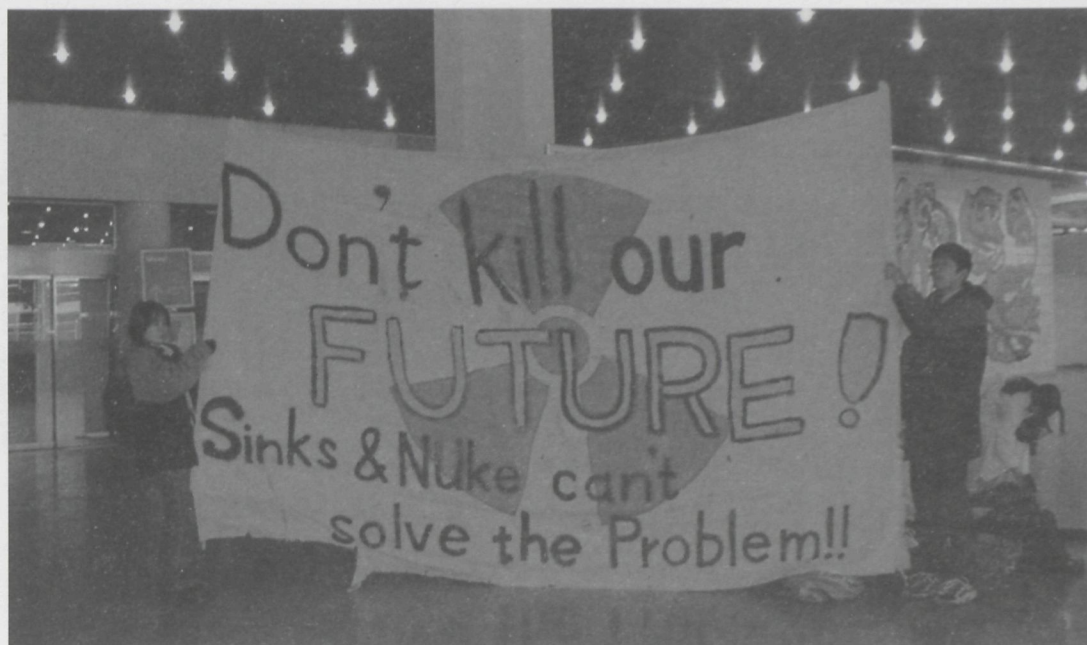
deel, want een klein land als België kan makkelijker de verschillende staten op één lijn krijgen. En daar is wel nood aan binnen de EU. Vooral tijdens de eerste dagen hebben de onenigheden tussen de Europese lidstaten voor heel wat vertraging gezorgd. Finland en Zweden hadden graag Artikel 3.4 geopend gezien, omdat hun bosbestand zo groot is. Frankrijk weigerde dan weer om nucleaire energie af te schrijven. Maar ik had wel de indruk dat Europa tijdens de onderhandelingen vooral de zijde heeft gekozen van de ontwikkelingslanden en de ecologische aspecten van het debat heeft verdedigd.

“De ngo’s hebben de publieke opinie wakker geschud. We hebben de politici laten inzien dat ze dringend maatregelen moeten treffen.”

MR: De verschillende deelnemers aan de klimaatop leken verdeeld over drie grote blokken. De Umbrella-landen met de VS, Canada, Australië, Nieuw-Zeeland en Japan, de EU en tot slot de ontwikkelingslanden (de G77 en China). Was er echt zo’n duidelijke afscheiding?

KS: De eerste twee blokken, de Umbrella-landen en de EU, hadden tegen het einde van de besprekingen duidelijk conflicterende standpunten. Daarop zijn de besprekingen uiteindelijk spaak gelopen. Maar de binnen de G77 en China lopen de meningen ook sterk uiteen. Dat is ook niet onlogisch: hun belangen zijn enorm verschillend. Zij hebben geen reductiedoelstellingen opgelegd gekregen, maar hebben wel de kans heel wat financiële middelen te verzamelen. Dat kan door het binnenhalen van projecten voor schone energie en nieuwe technologieën, maar ook door het “verkopen” van grote hoeveelheden CO₂. En daar loopt het nu net spaak. Verschillende Latijns-Amerikaanse landen zien hun bossen als enorme sinks voor CO₂ en willen bosprojecten kunnen verkopen aan Annex I-landen. Maar eigenlijk zijn dat nepmiddelen. Enkel nieuwe aanplantingen van snelgroeiende bomen zijn echte sinks voor CO₂. Jonge bossen zijn slechts effectief gedurende een heel korte periode, tot ze terug moeten geveld worden. Zulke maatregelen betekenen het einde voor de rijke biodiversiteit in die landen. Want het vervangen van oude wouden door nieuwe plantages van snelgroeiende bomen zou zogezegd helpen om het de toename van broeikaseffect te verminderen. Een totaal absurde situatie is dat.

Anderzijds is er de bizarre eis van de OPEC-landen. Zij willen financiële compensaties voor de verliezen die hun economie gaat leiden bij een

vermindering van de olieconsumptie. En omdat de beslissingen op de klimaatconferentie in consensus moeten genomen worden, kunnen zij de hele onderhandelingen platleggen. Dat kan in de toekomst nog voor heel wat problemen zorgen, zeker omdat ze een sterke invloed uitoefenen op een groot aantal andere Annex II-landen.

MR: De gevolgen van de klimaatsveranderingen beginnen nu al voelbaar te worden. Welke punten zijn prioritair voor een effectief klimaatsbeleid?

KS: De betrokken landen moeten eerst en vooral het Kyoto-protocol zo snel mogelijk ratificeren. Dat zal dan moeten vertaald worden in nationale maatregelen. België heeft daar al enkele voorzichtige plannen voor klaar: het Windplan van Stevaert, het Klimaatsplan van Deleuze, Dua die in actie is geschoten. Het is duidelijk dat er heel wat mogelijkheden zijn om effectief iets te verwezenlijken. Niet alleen de industrie moet aangepakt worden, ook de transportsector en tertiaire sector moeten hierbij betrokken worden. Het stimuleren van het openbaar vervoer, technologische aanpassingen en de aanpassing van subsidieregelingen behoren tot de mogelijkheden. Trouwens, voor elk huishouden is er ook een taak weggelegd. Het is de verantwoordelijkheid van de gehele samenleving, en niet van een aantal sectoren, om dit probleem zo grondig mogelijk aan te pakken. ■

Het CNE verenigt 83 Europese ngo's die zich bezighouden met de klimaatsproblematiek, waaronder ook de BBL. Op haar beurt maakt het CNE deel uit van het Climate Action Network (CAN), een wereldwijze organisatie die als doelstelling heeft klimaatbeleid en duurzaamheid te koppelen. Ze doen dit vooral door van lokale en internationale instanties te informeren en te beïnvloeden. Het CNE zelf houdt zich vooral bezig met het klimaatsbeleid op Europees niveau. Tegelijkertijd stuurt het de organisaties die op nationaal vlak actief zijn. Verdere informatie op www.climnet.org.

Minder Afval

Schone Lucht

Minder Mest

Proper Water

Vlaamse Milieumaatschappij verkent de richtingen voor het milieu van morgen

De Vlaamse Milieumaatschappij controleert de kwaliteit van water en lucht via voortdurende metingen. Daarnaast stelt VMM het 'Milieu- en Natuurrapport Vlaanderen' op, het MIRA. Dat rapport behandelt alle aspecten van de milieu- en natuurproblematiek: vroeger en nu, problemen en oplossingen, oorzaken en gevolgen. MIRA vormt de wetenschappelijke onderbouwing voor het milieubeleid van de toekomst.

Primeur in Vlaanderen is het Milieu- en Natuurrapport - Scenario's. MIRA-S 2000 beschrijft de toestand van het milieu en de natuur vandaag. Het bepaalt noodzakelijke kwaliteitsdoelen, nodig om vooruitgang te boeken. En het reikt maatregelen aan om die doelen te realiseren op lange of korte termijn.

MIRA-S 2000 is dan ook niet bepaald gemakkelijk. De opvallendste bevindingen werden voor u gebundeld in de nieuwste "verrekijker", het driemaandelijkse magazine van de Vlaamse Milieumaatschappij. Groot en klein milieunieuws, in een eigentijds kleedje, gespekt met bevattelijke teksten.

Ook u wil er waarschijnlijk meer over weten. Over hoe ons milieu er echt aan toe is. Over wat eraan gedaan wordt en wat u er zelf kan aan doen.

Wenst u **enkel de krachtlijnen** en de meest opvallende bevindingen van MIRA-S 2000 te ontvangen? Bel de Vlaamse Infolijn op 0800-3 02 01 of surf naar www.vmm.be. En vraag de **gratis verrekijker** aan. Of beter nog, neem een abonnement. Dan ontvangt u ook alle volgende nummers. Gratis! Da's geen geld voor een beter milieu.

Indien u **het volledige MIRA-S 2000** wenst, kan dat ook! Voor slechts 495 BEF (inclusief verzendingskosten) ontvangt u deze interessante publicatie. **Bestellen** kan via de Vlaamse Infolijn of via www.vmm.be. Het rapport krijgt u dan enkele weken later in de brievenbus.

De Vlaamse Infolijn
0800 - 3 02 01

elke werkdag tussen 9 en 19 uur